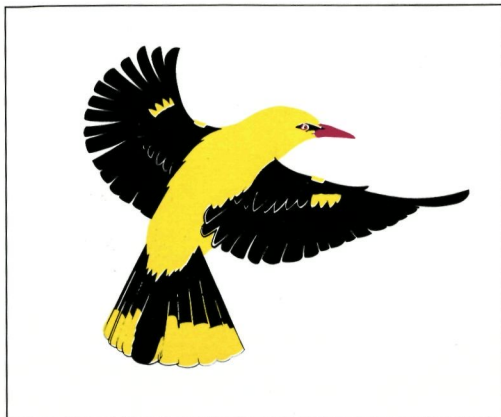

Wielewaal

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
MAART 1994 JAARGANG 60
AFGIFTEKANTOOR ANTWERPEN X

Wielewaal

VLAAMS TIJDSCHRIFT VOOR
NATUURSTUDIE - MAART 1994

INHOUD

• Voorzitter Rik Franckx Ferdinand Van den Broeck.....	37
• Rik Franckx: afscheid van een voorzitter Jeanne Peeters	39
• De toekomst van de Canarische Kraagtrap H. Franckx	41
• Broedend op een "Walvisrug": de Morinel- plevier - R. De Lust	43
• Activiteitenkalender	47
• Kerkuilbescherming als uitgangspunt voor een algemene landschapsbescherming	53
• 5 voor 12	57
• Voor u gesprokkeld	60
• Verenigingsberichten	63
• Van Aalscholver tot Zeis	69
• Goed om te weten	71

Foto omslag: Grote bonte specht (B. Odeur)

Administratie: De Wielewaal vzw
Graatakker 11 - 2300 Turnhout
Tel. 014/41 22 52 ('s maandags gesloten)
Fax 014/43 96 51

Hoofdredacteur G. Luyts

Lidmaatschap en abonnementen
België: 600 F - Nederland en Luxemburg: 900 F
KNNV-leden: 800 F. - Andere landen: 1.000 F.
Giro: 000-0319785-73.

Ieder lid van De Wielewaal ontvangt het tweemaandelijks tijdschrift WIELEWAAL en het trimestrieel tijdschrift ORIOLUS.
Wielewaal-leden kunnen "Natura" ontvangen tegen een gereduceerd tarief van fl. 27,50 per jaar.

Verantwoordelijke uitgever: G. Luyts, Turnhout

Gedrukt op chloorvrij papier

Realisatie:
ODYSE b.v.b.a., Turnhout
Tel. 014/41.66.39 - Fax 014/43.62.05

VOORZITTER RIK FRANCKX

Ferdinand Van den Broeck

Terwijl ik vanuit mijn werkkamer een troepje van zes paraderende eksters gadesla, denk ik aan de gang van de seizoenen en de jaren. En de gang van de jaren brengt me bij de "Brief van de voorzitter" in het januarinumnummer. Henri Franckx verlaat het bestuur.

"Wij moeten in ons leven die keuzen maken die de treffendste eigenschappen van onze persoonlijkheid gelegenheid geven zich te ontplooien."

Thomas Merton.

Op 8 januari 1955 werd Rik bestuurslid van de afdeling Lier. In dat jaar verzorgde hij een vijftal verslagen van wandelingen voor zijn afdeling. In 1956 verschenen zijn eerste korte mededelingen in ons blad; het ging over Kuifeend, Grote zaagbek, Nonnetje en Brilduiker. Zijn eerste artikel, "Voortplanting van amfibieën", publiceerde hij in 1958. In 1959 volgde een artikel over de Camargueis van juli 1959 en een reeks van zes artikelen, getiteld "Een jaar in de Netevallei". We noteerden in 1960 de volgende verhandelingen: "Reuzenbalsemien", "Eenden in de Netevallei" en "Futen in het Lierse". Dat was het begin van een lange reeks publikaties. In dat jaar hield hij op het congres te Essen een zeer gesmaakt referaat: "Achtien eenden in de Netevallei".

Intussen was de tijd, dat we onbekommerd naar vogels en planten konden gaan kijken, voorbij. Op 24 april

1955 hadden we ons eerste reservaat "De Tikkebroeken" ingewijd. Het comité dat het reservaat begeleidde, werd na een paar jaar verruimd en in 1959 werd een centraal comité voor onze Ornithologische Studiecetra (O.S.C.) opgericht. In dit lichaam, met C.J. Verhulst als voorzitter, werd Rik secretaris. Vanaf 1970 werd hij er voorzitter. De problematiek van de natuurreservaten heeft hem nooit meer losgelaten.

In 1960 werd Rik door afdeling Lier afgevaardigd naar de Raad van Deelgenoten. Hij werd er tot beheerder verkozen en bleef er onafgebroken tot in februari jongstleden, d.w.z. gedurende 34 jaar. De beheerders kozen hem in 1964 tot ondervoorzitter van de Raad als opvolger van zijn stadsgenoot Henri Janssen.

Na het schielijk overlijden van onze stichter-voorzitter, Frans Segers, in juni 1969, moest Rik de voorzittershamer

hanteren. Het hagelkruis, naar een ontwerp van Remi Lens, op te richten ter nagedachtenis van Frans Segers op de Korhaan, werd onder de leiding van Rik in de technische school van Lier uitgevoerd. Bij de onthulling ervan gaf hij uitleg over de symboliek. 1969 werd een jaar van hard werken.

Op 15 februari 1970 werd Germain Lacres algemeen voorzitter en Henri Franckx ondervoorzitter. Lacres zei tot de beheerders: "Wat Rik in die enkele maanden heeft gepresteerd, grenst aan het ongelooflijke en overschrijdt ver de grenzen van de zogenaamde vrijetijdsbesteding die De Wielewaal voor de meesten van ons betekent. Onze dank voor deze sterke figuur uit onze Raad van Beheer kan moeilijk onder woorden worden gebracht. Ik prijs mijzelf gelukkig, omdat deze onwankelbare steun van de Wielewaalbeweging verder actief zal blijven als ondervoorzitter en voor de O.S.C. als voorzitter."

Zeven jaar later, tijdens de vergadering van de Raad van Beheer van 13 maart 1977, werd Rik tot voorzitter gekozen. Dat is hij gebleven tot aan zijn vrijwillig afscheid dit jaar. In die periode is er heel wat gewijzigd. Rik somde in zijn "Brief van de voorzitter" reeds een aantal veranderingen op. Zo denk ik o.a. ook nog aan de verenigingsraad van 18 november 1978, die de praktische realisatie van de congresbesluiten van Mechelen 1972 als doel had. Verder de moeilijke tijd van de naamaanpassing, die ten slotte op 9 maart 1980 gerealiseerd werd; de splitsing in 1986 van ons tijdschrift in "Wielewaal" en "Oriolus"; de ingewikkelde regelingen van het zogenaamde 5de decreet in vervanging van het Koninklijk Besluit van maart 1967, enzovoort.

Er zijn ook dingen die de pers niet haalden en toch belangrijk waren. Zo

Bij de overhandiging van een half miljoen voor het reservaat de Bonte Klepper.

Tijdens de reis naar Mallorca, 1979

foto: K. Casteels

leidde Rik een delegatie beheerders bij een contactvergadering met AVES te Brussel op 11 januari 1970. Op 18 februari 1981 stond hij te Antwerpen aan het hoofd van onze groep bij het overleg met de B.N.V.R. en dit gebeurde opnieuw op 26 december 1990 te Leuven.

Rik heeft een enorme dossierkennis, niet alleen in verband met de natuurreervaten. Jaar na jaar maakte hij tijdens de eerste januaridagen begrotingsontwerpen en vulde hij allerlei staten in tot het bekomen van subsidies. Telkens een hele karwei !

Ook heeft Rik een uitstekend geheugen. Tijdens de vergaderingen van de raad van deelgenoten stelde hij de interpellanten voor met familienaam, voornaam, functie in de afdeling en eventuele specialiteiten.

Zijn reisleaderstalenten zijn overbekend. Tientallen reizen heeft hij voorbereid en met groot succes gedirigeerd.

Rik heeft De Wielewaal in de loop der jaren bij velerlei organen vertegenwoordigd. Een kleine greep hieruit: het Coordinatie-Comité voor de

Bescherming van de Vogels, de Internationale Raad voor Vogelbescherming, de Hoge Raad voor Natuurbehoud, de MiNa-raad.

Steeds heb ik bewondering gehad voor de manier waarop Rik de vergaderingen leidde. Het gebeurde allemaal op een vlotte wijze. Bij moeilijkheden kon zijn woord wel eens harder klinken, hij wond er dan geen doekjes om. Dit gebeurde echter eerder uitzonderlijk.

Bij mijn afscheid als algemeen secretaris, nu drie jaar geleden, zei ik, dat ik drie voorzitters mocht dienen en dat Rik niet de minste was. Inderdaad, hij was een werkpaard. De stafmedewerkers kunnen ervan meepraten. Elke week was Rik een dag aanwezig op het secretariaat te Turnhout. Hij volgde alles. Daarenboven was hij ervan overtuigd dat het afdelingsleven aan de basis van onze beweging ligt. Bij elk jubileum, bij ieder feestje was Rik aanwezig. De Wielewaal was zijn leven.

Het invullen van de dagen zal van Rik dan ook heel wat van zijn aanpassingsvermogen vergen. Wij danken hem voor de vele zeer vruchtbare ja-

ren en wensen hem en Clara nog een lang en gelukkig leven... met De Wielewaal !

*Ferdinand Van den Broeck,
De Wilgen 41 2170 Merksem*

RIK FRANCKX: AFSCHEID VAN EEN VOORZITTER

Jeanne Peeters

Met Rik Franckx verdwijnt de derde algemene voorzitter in de geschiedenis van De Wielewaal. De eerste die het roer van de vereniging in handen hield, was tevens de stichter: E.H. Segers oefende de functie meer dan 36 jaar uit. Na zijn onverwacht overlijden was het de bedoeling De Wielewaal te laten leiden door een triumviraat, waarbij de voorzitter om het jaar zou worden afgewisseld. Rik Franckx nam als eerste de taak op zich, gevolgd door Germain Lacres. Omdat de vraag naar meer bestendigheid opdook, bleef deze laatste op de voorzittersstoel gedurende zeven jaar. Dan nam hij ontslag om gezondheidsredenen en De Wielewaal dreigde even stuurloos te geraken.

Rik Franckx aanvaardde de opvolging, maar pas na lang aandringen, om erger te voorkomen. Door zijn vroegere ervaring zag hij op dat moment wellicht al de enorme omvang van zijn nieuwe taak, of had hij vermoedens van de moeilijke klippen die hij zou moeten omzeilen. Wél nam hij onmiddellijk de beslissing zijn functies in de plaatselijke afdeling Lier op te geven, waarschijnlijk omdat hij zich volledig ter beschikking wilde stellen van de vereniging. Zeventien jaar lang besteedde hij zijn tijd, zijn krachten, zijn inzet en zijn leven aan de uitbouw van De Wielewaal. Zijn enorme werkkraacht gaf hem de mogelijkheid aandacht te hebben voor de vele aspecten van zijn taak.

Als geboren Kempenaar is hij eerder karig met woorden, want "voor iets wat met drie woorden kan gezegd worden, moeten er geen vijf gebruikt worden" is één van zijn gevleugelde uitdrukkingen. Zijn doorzettingsvermogen, ook wel een erfenis uit zijn geboortestreek, doet hem nooit opgeven, soms met ijzeren koppigheid zijn visie verdedigen, tenminste als hij overtuigd is van de waarde daarvan.

Nochtans werd De Wielewaal tijdens de ambtsperiode van Rik grondig hervormd en gewijzigd. De verschillende strekkingen in de interesse van de leden kregen een officieel karakter. De belangen behartigen van elke groep is niet altijd gemakkelijk, want wat doet een voorzitter, die in zijn hart een ornitholoog is, maar die het streven van zijn natuurbeschermers begrijpt en hun aankoop pogingen steunt? Lijvige dossiers opmaken om de overheid tot subsidiëren te bewegen, beheerscontracten opstellen en naar tientallen notariskantoren reizen om aankoopakten te tekenen. De inwijdingsplechtigheden van al deze reservaten bijwo-

nen, is waarschijnlijk een aangenamer bezigheid.

In de Raad van Deelgenoten waren de stormen van de jaren zeventig geluwd; Rik kon met een gerust gemoed de vergadering voorzitten en zijn tussenkomsten waren zakelijk en helder. Meningsverschillen bleven bestaan, maar de voorzitter wist ze op te vangen, al hield hij zijn eigen mening nooit voor zichzelf.

De Raad van Bestuur werd door de voorzitter grondig voorbereid; met dikwijls meer dan dertig punten op de agenda, was dat een karweitje dat niet zo vlug is opgeknapt. De broodjes onder de middag verschaften de uitgenodigde aanwezigen opnieuw wat energie, zodat de vergaderingen die 's morgens begonnen, in de vroege vooravonden konden worden afgesloten.

Waarna Rik evenveel, maar dikwijls nog meer werk mee naar huis zeulde,

zodat hij de volgende veertien dagen zijn tijd niet in ledigheid moest doorbrengen.

Zijn getraind geheugen en zijn aanleg voor wiskunde moesten hem wel een hulp zijn om in de talloze brieven alle bemerkingen van de vergadering naar voren te brengen en om de financiële verslagen, die soms boekdelen beslaan, op te stellen en te commentariëren.

Als voorzitter hechtte hij veel belang aan persoonlijk contact met de afdelingen. Veel van de oudere leden kent hij met naam, functie en zelfs met hun familie. Zijn aanwezigheid op zoveel plaatselijke barbecues en andere festiviteiten gaf hem ruimschoots de gelegenheid zijn gegevens regelmatig aan te vullen en te actualiseren.

Verrassend waren dikwijls zijn tussenkomsten in crisismomenten. Wie zou bijvoorbeeld een honderdtal boze boeren ertoe kunnen bewegen uit een congreszaal te stappen, zonder dat de boel kort en klein geslagen wordt en zonder dat het verder verloop van de congresdag in het gedrang wordt gebracht? Met het aanbod van een kop koffie en de belofte van een kort onderhoud met minister Sauwens klaarde de voorzitter de klus.

Rik ontpopte zich in zijn carrière ook als een gedreven reisleader. Waar hij gestart was met wat interim-activiteiten voor E.H. Segers, groeide deze activiteit in de loop van de jaren uit tot een bijna full-time bezigheid. Zijn eerste belangrijke verdere bestemming was de Costa del Sol in Spanje in 1974, de eerste reis die Rik volledig in handen had. Het zou een voorproefje worden van wat hij in de volgende twintig jaar aan de deelnemers nog te bieden had. De eerste dag startte met een fikse wandeling, die iedereen met veel

Bij het ingebruiknemen van de kempense stal op de Hoge Mierdse Heide

foto: Fr. Van de Steen

moed aanvatte, maar waar de een na de ander de pas moest vertragen en al eens wat langer één of andere vogel bleef observeren. Tot de schijn niet meer kon worden opgehouden en het hijgen en puffen zich over de groep uitspreidde; de groep, behalve Rik Franckx dan, wel te verstaan. 's Anderendaags werden de stramme leden dan even ontzien, want dat werd een rustige dag met korte uitstapjes en veel verplaatsingen met de autobus. Maar de derde dag ging de reisleader er opnieuw serieus tegenaan en zorgde voor de conditie en de powertraining van de reisgenoten. Al is hij zelf als kilometervreter in de loop van de jaren wat afgezakt, aan deze afwis-

seling van zware en lichtere uitstappen is hij blijven vasthouden.

De toeristen in de groep krijgen de kans om rustig hun eerste waarneming van een Bijeneter te verwerken, terwijl de ernstige ornithologen urenlange discussies voeren over een mogelijke determinatie en het uiteindelijk toch niet eens worden. Aan de cultuur van de streek wordt nooit voorbijgegaan, al is dat voor de vogelfanaten verloren tijd, die zij liever spenderen aan een razzia naar de volgende nieuwe soort voor hun "levenslijst". Tijdens de avonden worden alle hangende problemen van De Wielewaal in der minne opgelost, vooral na het zoveelste glas

sangria. Op deze momenten toont Rik vaak zijn talent als boeiend verteller en geanimeerd gesprekspartner.

Als de technische kant van de zaak af en toe ook eens mis gaat, bewaart de leider zijn koelbloedigheid en lijkt uiterlijk onverstoorbaar, maar naar wat hem op dergelijke ogenblikken innerlijk beroert, hebben wij verder het raden. Want hoe deel je je reisgenoten mee dat de Roemeense autoriteiten op het laatste moment de toegelaten reisduur met één dag verminderden? En hoe kan je een publiek nog paaien, dat in geen enkel Egyptisch hotel vers beddegoed aantreft, en dan ook nog een rattenest op een kamer ontdekt? Als iedereen sprakeloos staat bij de solfataren in IJsland, of als er wilde cyclamen ontdekt worden in Mallorca, of als de Rosse waaiers taart zijn veren spreidt in Tunesië, hoor je alleen aan de stilte dat het goed is.

Wanneer de leraar wiskunde, onder-directeur en directeur het onderwijs vaarwel zegde om "van een welverdiende rust te gaan genieten", zag de reisleader de prachtige voordelen van organisaties buiten de schoolvakanties. De toeristische toeloop is minder groot, de prijzen minder hoog, de boeiendste perioden in de natuur kunnen gebruikt worden en vooral word je niet geconfronteerd met stakende luchtverkeersleiders. Waarna de onderwijsmensen definitief als doelgroep werden afgeschreven en het verder moeten stellen met de verslagen die in het blad worden gepubliceerd. Zodat in dit artikel geen enkele melding kan worden gemaakt van belangrijke evenementen uit de reizen van de laatste jaren.

Achter deze episode wordt door het ontslag van Rik een punt gezet. Een nieuwe generatie treedt aan, die ongetwijfeld andere accenten zal leggen, maar de geest van de vereniging zeker zal behouden. Aan de grote verdienste van Rik Franckx voor De Wielewaal twijfelt niemand. In naam van alle leden wensen wij hem nog tal van jaren, met minder talrijke, maar niet minder boeiende bezigheden. Voor al wie hem als voorzitter gekend heeft, blijft hij een bijzondere persoonlijkheid. Dank u, Rik!

Jeanne Peeters, Hertevetweg 11,
1982 Weerde

DE TOEKOMST VAN DE CANARISCHE KRAAGTRAP (*Chlamydotis undulata fuertaventurae*)

H. Franckx

Lezers die voor dit onderwerp belangstelling hebben, doen er goed aan eerst het artikel te lezen, dat ik over deze vogel schreef in het maartnummer 1985 van Wielewaal.

De Canarische kraagtrap (*La Hubara Canaria* of *La Avutarda Majorera* in het Spaans) is de grootste vogel van de Canarische Archipel.

Tot en met de eerste helft van de 20ste eeuw kwam hij algemeen voor op de oostelijke eilanden. Van toen af is de populatie alarmerend gedaald tot een honderdtal in Fuerteventura en een twintigtal in Lanzarote. Dat is dan de volledige populatie van deze ondersoort.

De Kraagtrap leeft in halfwoestijnen met een typisch Afrikaanse begroeiing, samen met de Griel, de Renvogel en het Zwartbuikzandhoen. Hij durft echter ook naar landbouwgebieden afzakken op zoek naar voedsel. Dat bestaat uit planten, zaden, insecten, slakken en kleine reptielen.

De broedtijd begint in januari-februari met een luidruchtige balts van het mannetje. Het legsel bestaat uit 3 eieren, gelegd in een klein kuiltje in het zand. De jongen zijn nestvlieders, maar blijven gedurende vele maanden onder de hoede van hun ouders.

Vooraf ten gevolge van de jacht was hij zo in aantal afgenomen, dat hij met uitsterven bedreigd werd. Het was dus dringend nodig maatregelen te nemen.

In 1972 werd de jacht op de Kraagtrap er verboden.

In 1979 bezocht een groep ornithologen van de ICBP (International Council for Bird Preservation) de eilanden Fuerteventura en Lanzarote. Het verslag van hun onderzoek verscheen in de "Journal of the ICBP, Bustard Group, N° 1, 1983".

Een tweede groep deed het onderzoek over in 1984 en publiceerde zijn verslag in "Survey of the Birds of Fuerteventura, Canary Islands, with special reference to the status of the Canarian Houbara Bustard, Study Report, N° 10". De resultaten van dit onderzoek werden overgemaakt aan de universiteit van La Laguna (Tenerife).

ICONA (Instituto Nacional para la Conservacion de la Naturaleza) startte in 1984 een project voor het herstel van de Kraagtrappopulatie. In 1985 werden grote kooien gebouwd in het Biologisch Station van La Oliva. Hier worden jonge Kraagtrappen grootgebracht, beveiligd tegen mogelijke vijanden uit de vrije natuur. Deze zijn talrijk: Raven, roofvogels, Barbarijse grondeekhoorns, Egels, herders en kinderen. De jongen worden met de grootste zorg gevoederd en op gepaste leeftijd uitgezet in een geschikt biotoop.

Het verblijf in gevangenschap biedt bovendien de mogelijkheid meer te weten te komen over de voeding, het

gedrag en de roep van deze zeldzame vogels.

De directeur van het station is de heer Fernando Dominguez. De ziel van het station is echter Nemesio Hernandez Morera, voor vele Wielewalers een goede bekende. Hij leidde reeds vele van onze leden rond op het eiland. Nemesio is een buitengewoon kenner van de natuur van Fuerteventura. In zijn jeugd was hij herder. Daarna werd hij hoofdjachtwachter van de Federacion de Casa y Pesca de Fuerteventura. Nu is hij voltijds verbonden aan het Biologisch Station van La Oliva. Hij zoekt in de zandvlakten de nesten met eieren op, daarna de jongen. In het station staat hij in voor de voeding en de verzorging van de vogels. Zijn taak omvat ook de bewaking en de controle van de terreinen. In de reservaten worden akkers aangelegd met het geliefde voedsel van de Kraagtrap: alfagras, luzerne, kikkererwten, ook andere granen en zaden. Het gebrek aan geschikt voedsel was namelijk de tweede oorzaak van de achteruitgang van de soort.

Het einddoel van het project is een voldoende grote oppervlakte aan reservaten op te richten, zodat er zich een stabiele populatie kan vestigen. Alle negatieve factoren worden er geweerd, zoals jacht, autoverkeer en militaire oefeningen. Bovendien wordt

Legsel.

foto: N. Hernandez-Morera

Kuikens.

foto: N. Hernandez-Morera

Canarische kraagtrap

foto: N. Hernandez-Morera

samenwerking met de land- en tuinbouwers betracht om nieuwe reservaten op te richten. Dit had tot resultaat dat de Kraagtrap momenteel terug voorkomt in de zandvlakten van het noorden, midden en zuiden van het eiland. De bewaakte reservaten, opgericht dank zij het project, hebben een gezamenlijke oppervlakte van 6.000 ha.

Volgende biotopen zijn de meest bekende:

- het Natuurpark van de Duinen van Corralejo, waar 7 ex. leven in de gefixeerde duinen tegen de lavavlaakte (eigen waarneming, verscheidene malen begin december 1993);
- de Vlake van Lajares, ten zuiden van het gebergte La Costilla, waar

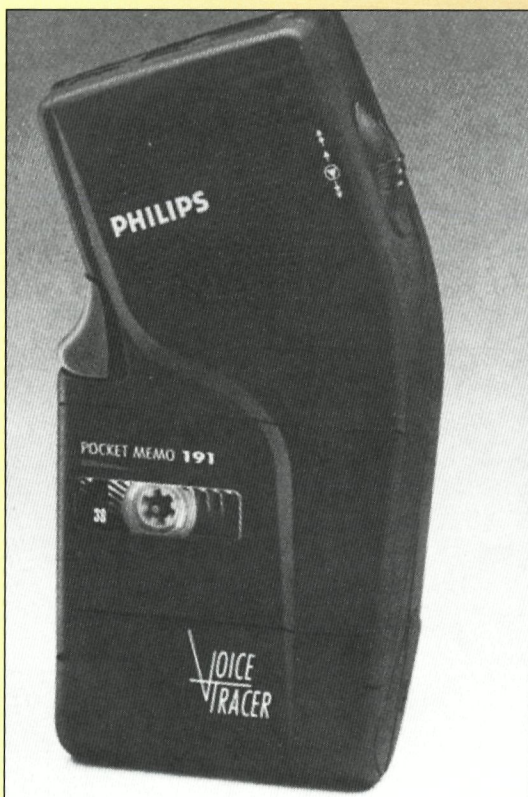
- een contract werd gesloten met de jagers;
- het reservaat van de Lagune van Tesjuate, voorzien in het project;
- de Vlake van Matas Blancas in het zuiden, nu eveneens een natuurpark;
- het Natuurreservaat van Cofete, helemaal in het zuiden van Jandia, groeiplaats van de endemische *Euphorbia jandiensis*.

Een tweejaarlijkse telling is voorzien. Hieruit blijkt dat van 1979 tot 1988 het aantal Kraagtrappen op Fuerteventura bleef schommelen rond de 80 ex. Tegen 1993 verwachtte men een aangroei van 25%, maar de resultaten waren in december, tijdens mijn jongste verblijf, nog niet gekend.

Al deze pogingen zullen maar resultaat hebben dank zij het begrip van de toeristen en de medewerking van de inwoners van Fuerteventura, speciaal van de jagers, zonder wier hulp het zeer moeilijk zal zijn de Canarische Kraagtrap te vrijwaren van uitsterving.

*H. Franckx,
Vredelaan 259, 2500 Lier*

Put your words into action!

IK GEBRUIK MIJN POCKET-MEMO OM:

- Al m'n waarnemingen vast te leggen
- Tellingen te doen
- Het inventariseren van een bepaald gebied
- M'n speeches voor te bereiden
- Interviews af te nemen
- Vergaderingen op te nemen
- Telefoongesprekken op te nemen
- Eigen memo's

WAAROM?

- Spreken gaat 7 x sneller dan schrijven
- Met één hand bedienbaar
- Schrijven is lastig bij slecht weer
- Ik verbruik minder papier
- Ik vergeet echt niets meer

Dit alles wilt U toch niet missen voor een prijs **vanaf 2.850 F.**

*Bestel uw Pocket-Memo vandaag nog.
Zie de Wielewaalcatalogus!*

BROEDEND OP EEN "WALVISRUG": DE MORINELPLEVIER

R. De Lust

De wijsheid van het Scandinaafse bergland, de ademstoten van een rendierkudde en het klokken van smeltwater, voegen onvergetelijke gewaarwordingen toe, aan de vondst van een Morinellegsel. Hoog boven Hardangervidda bij die vogel hurken en onderwijl de geluidloze tred van een Eland met kalf bespieden, lijkt van het goede teveel. Soms zijn onze belevenissen met vogels te fraai om ze ook maar enigszins te kunnen delen met niet-vogelaars.

Charadrius morinellus huist onder meer op de blote bergen van Noorwegen, op de bergplateaus van Pallastunturi, in het bergland van Kvikjokk, in het Finse Utsjoki en rond het Inarimeer, maar dichterbij ook in de Schotse Cairngorms en Grampians en als buitenbeentje in de Flevopolders. Morinelplevieren nestelen overwegend in een subarctisch en arctisch verspreidingsgebied, dat op de kaart ogenschijnlijk verstrooid ligt gelijk de kralen van een gebroken snoer, die elke binding verloren.

Morinelplevieren hebben een verijnd uiterlijk. Ze hebben ontegensprekelijk de sierlijke, gewichtloze elegantie van alle plevieren. Hun roestrode borst, die sterk contrasteert met een zwarte buikvlek in hun prachtkleed, met een scherp-witte borstriem en vooral de strak afgetekende witte wenkbrauwboog, die aan weerszijden van de kop naar de nek een opvallende V vormt, zijn onmiskenbare waarmerken. Hartverwarmend mooi zijn hun grote, donkere ogen, waarin geen schrik, maar nieuwsgierige behoedzaamheid glanst. Morinelplevieren zijn broze, ti-

mide vogels. Ze zijn mak en argwauwend tegelijk.

Hun broedbiotoop is, behoudens een uitzondering op de regel, feitelijk eenvoudig te typeren. Toch vergt de vondst van een legsel wat meeval. Hier ook helpt ons enige ervaring met de gedragingen van die vogels. In de gebieden waar men ze kan verwachten, duiken onveranderlijk een aantal wekerende kenmerken op. In die prachtige monografie "The Dotterel" (D. Nethersole-Thompson, 1973) beschrijft de auteur het nestelterrein gevat: "In Engeland en Schotland kan men de typische Morinelheuvels gewoonlijk vanop grote afstand herkennen; ze hebben brede, platte toppen of lange afgeronde kammen en zadels, gelijkend op enorme gestrande walvissen." Dit is een schilderachtige, maar niettemin precieze aanduiding.

Ook in Scandinavië, waar we de Morinel zochten, beantwoordde de vindplaats aan die rake formulering. Tot onze eigen verbazing leverde onze allereerste klim, naar de best op die

beschrijving lijkende heuveltop, onmiddellijk resultaat op.

Door erosie rondgeslepen bochels, kale, zij het in mos en stenen ingepakte rondbergen, waarop de wind vrij spel heeft, zijn de nestelplaatsen bij uitstek. In welke mate de biotoop van morinellus aan die karakteristieke beantwoordt in bijvoorbeeld het Oeralgebergte, bij het Baikalmeer en andere Aziatische thuisgebieden, zou in feite vrij goed voorspelbaar moeten zijn. Zacht klimmende, rondgepolitoerde bolheuvels zijn het, die in het voorjaar traag hun sneeuwdek verliezen, bij plekken bezaaid met rotsblokken en steenbedden, altijd belaagd door regen, sneeuw, vorst en... wind.

Morinelplevieren huizen letterlijk eenzaam, op de hogere plekken van het geërodeerde heuvelland, dat duidelijk boven de boomgrens welft. De nabuurschap van de Usgors, de Goudplevier, de Bonte strandloper en een stuk lager op de flanken, de Paarse strandloper bevestigt nog die indruk.

Een zoektocht naar de Morinelplevier garandeert alles en... niets. Een vingerwijzing geldt boven alles: hij broedt hoog, hoger dan alle andere steltlopers van de toendra. Als het voorjaar lang uitblijft en de sneeuw moeizaam smelt, geven de dooiplekken op de heuvels aanwijzingen van betekenis. Want "Fjälpiparen" nestelt gehaast, zodra hij een sneeuwvrij plekje vindt. Hij, niet zij, warmt de eieren en dat is zo'n bijzonder iets, tegelijk met zijn spreekwoordelijke makheid op en rond het nest. Het omgekeerde rollenspel, dat de Morinelplevier met franjepoten en Zwarte ruiters gemeen heeft, intrigeert iedere vogelkijker.

Er is veel te zeggen, nog meer te lezen, over de betekenis en de mogelijke oorsprong van dit gedrag. Die ongewone opdeling van taken resulteert wellicht in de voor die soort(en) best haalbare kaart. D. Nethersole-Thompson detec-

Uiterst schrander!

foto: R. de Lust

Een "ontdooide walvisrug"

foto: R. De Lust

teerde echter ook broedende wijfjes, maar dan wel uiterst zelden. Op 114 nesten trof hij 7 maal een broedend hennetje aan. Morinelmannetjes hebben dus een bijzonder nadrukkelijk aandeel in het voortplantingsproces van de soort.

De vaak precare weersomstandigheden, een korte zomer, de energie eisende eierproductie, broeden en jongenzorg, hebben de soort blijkbaar evolutief gedwongen tot de aanpassing van omgekeerd oudergedrag. (Makatsch, Nethersole-Thompson, Grzimek, Hale,...).

In Engeland worden de vroegste eieren van het "onvermijdelijke" drielegsel rond 25 mei gevonden (Nethersole-Thompson D.). In Scandinavië en dan meer bepaald in het zuiden en midden (Hardanger-plateau en Dovrefjell) wijkt de winter soms laat. De heuvelflanken blijven wel eens tot juni onder de sneeuw. Dan is het niet ongewoon, daar legfels te vinden tot half juli.

In 1983 vonden we op Hardanger een paartje met eieren op 8 juli. De echte dooi was toen slechts een week voordien begonnen, maar binnen acht dagen vielen vrijwel alle heuvelflanken

bloot. Bij onze aankomst op 5 juli echter, vergemakkelijkte de aanblik van een eindeloos sneeuwdek, met slechts enkele schaarse toppen die iedere dag donkerder kleurden, ons zoekwerk. Wil je dus Morinelplevieren op hun broedplek vinden, dan zoek je best vlak na het begin van de dooi, althans in Scandinavië.

De eieren zijn peervormig, groenig-geel tot grijsgroen met donkere punten, vlekken en streepjes. Ze rusten in een ondiep kuiltje, vrijwel onveranderlijk vlakbij een steen, die vermoedelijk als baken dient in de weinig geschaakte omgeving.

De hofmakerij van Morinelplevieren plaatst de wijfjes in de meest actieve rol. Ze zijn levendiger gekleurd en stimuleren de mannetjes door rusteloos gedrag, waarin rennen, hurken, opspringen, lage scheervluchten, heffen van beide vleugels en bultig voortstompelen zitten vervat. (cf. D. Nethersole-Thompson) Rivaliserend vechten (of schijngevechten) worden vaak door wijfjes onderling en door mannetjes onderling vertoond. De mannetjes laten zich overigens niet onbetuigd. Ze worden ondermeer door het neerhurken van de wijfjes opgejut,

al eisen zij niet de hoofdrol op, in wat we bij zoveel vogelsoorten gewoon zijn te zien, als het om het werven van een partner gaat. Door de van de wijfjes uitgaande stimuli, worden de mannetjes tot copulatie aangezet.

De hofmakerij is voor een flink deel zelfs, een collectief gebeuren. Soms wedijveren méér wijfjes voor eenzelfde mannetje. Zij proberen elk voor zich, hun uitverkorene te isoleren. Soms vliegen enkele vogels, wijfjes en/of mannetjes, fluitend en kirrend boven de heuveltoppen. Wijfjes schrapen vaak schijnnesten en de mannetjes wuiven in hun opwindende, hun bleke ondervleugels. Als een wijfje een mannetje weet af te zonderen, volgt de copulatie snel en tegelijk begint het groepsverband op te lossen. Sommige wijfjes hebben méér dan één mannetje, sommige mannetjes hebben méér dan één wijfje. (Makatsch, Grzimek, Nethersole-Thompson, e.a.). Toch broeden de mannetjes geïsoleerd, dus territoriaal. Zodra het wijfje het legsel geproduceerd heeft, gaan voor haar partner(s) de broeddagen en -nachten in.

Volgens sommige auteurs bekommen de wijfjes zich niet meer, of ternau-

Minuscule bergbewoner.

foto: R. De Lust

wernood, nog om legsel en partner.

Zelf mochten we ervaren hoe een wijfje nieuwsgierig poolshoogte kwam nemen, toen we haar broedende gezelschap hielden. Ze is sterker gekleurd, bijzonder alert voor omgevingsgeruchten en vooral voor (menselijke) indringers, die zich bij de nestplek bevinden. Voor het nest zelf leek althans dat wijfje, geen enkele interesse te tonen. Maar dat ze nog contact hield met haar partner, bleek uit twee dingen. Een tijd lang hadden we de broedende vogel vocaal contact zien en horen zoeken met een soortgenoot, die érgens in de nabijheid, gedempt antwoordde. Eens ze opdook "uit het niets", liep ze geëxalteerd rond ons en volgde ook oplettend haar partner, die soms van het nest opstond om muggen en andere insecten op te pikken.

Als we rechtop staand of lopend, in de nabijheid van het nest verbleven, zat het mannetje meestal rustig op de eieren. Hij volgde kalm onze bewegingen. Telkens we ons neerzetten of hurkten, werd hij iets zenuwachtig. Hoe kleiner we ons maakten, hoe nerveuzer hij werd. Mogelijk associeerde hij ons dan met potentiële gevaren zoals

"laag-bij-de-grondse" predatoren, bv. vossen. We waren er getuige van, hoe een kudde Rendieren hem en ons passeerde, zonder dat hij ook maar iets verroerde of geschrokken leek. We zaten toen met de rug tegen hoge zwerfblokken aan, bewegingloos, zodat ook de kudde ons niet eens opmerkte.

Luidens de literatuur, vormen wijfjes gedurende de broeddagen, geregeld troepen. Misschien gedragen Morinelwijfjes zich van geval tot geval heel verschillend en zijn er wel eens méér partners, die elkaar niet uit het oog verliezen? Wijfjes die twee mannetjes (=polyandrie) hebben, zijn mogelijk onafhankelijker?

In ieder geval is een waakbeurt bij een broedende Morinelplevier, zoals trouwens al dergelijke waarnemingen bij andere waadvogels daar, een ongewone belevenis. Rondom strekt zich het deinende oppervlak van talloze heuvels en dalen uit. Een enorme ruimte van glooiende hellingen is het, met smeltwatermeren, sneeuwplakken en alras in bloei schietende Kruipwilgen. De ruimte is zo enorm, dat de vogelgeluiden zich oplossen en altijd van nergens en overal lijken te komen.

Gewoon anecdotisch, maar toch zo sprekend voor dat begeesterende "spoorzoeken", was onze vondst op de ronding van die hoge, ronde bult. Eerst hoorden we "ergens" tinkelend geroep. Uit gewoonte zijn we geneigd in de lucht te zoeken naar voorbijvliegende steltlopertjes, in zo'n geval. Morinelplevieren en zoveel andere waadvogels van de toendra zijn echter een tijdlang fervente "grondvogels", op hun broedterreinen. Ze rennen, ze zigzaggen tussen de bodemoneffenheden, ze staan op een verhoog uit te kijken en... ze vliegen veeleer zelden. Het is een gedragswijze waaraan men moet wennen.

En plots vingen we een Morinelmannetje in onze kijkerglazen. We stonden er amper dertig meter vandaan. Nooit maakte hij aanstalten om op te vliegen. Zo hardnekkig hij op die luttele plek bleef, zo duidelijk was zijn binding met een nest. Het zal niet altijd zo eenvoudig lopen.

De vaak grillige weerswisselingen, met af en toe gure dagen, zelfs langere periodes van "Bamisweer", dwingen de steltlopertjes van de toendra-broedterreinen in een keurslijf, dat weinig soelaas biedt. Het lijkt erop, dat de vogels

van die gebieden weinig tijd blijft om de cyclus hofmakerij, eileg, broed- en jongenzorg, aanbouwen van eigen conditie met het oog op de trek, vol te maken. Nergens niettemin, is zo duidelijk, hoe dit verloop prachtig zit ingepast in het voedselaanbod op het terrein. Als de vogels eieren warmen, neemt het muggevolk al een onvoorstelbare omvang aan. Over berg en dal zwerven in juni-juli wordt daar vaak een beproeving. Vanaf midden juli ontwikkelen zich vele bessoorten, die het voedselpakket aandikken. Men kan zich dus moeilijk inbeelden, dat de waadvogels aldaar ooit foerageerproblemen zouden hebben. Het zullen vogels zijn met een eventueel vervangsel, of paren die (te) laat beginnen, waarvan de jongen mogelijk niet tijdig opgewassen zijn voor migratie. Maar tot begin september kan nooit voedselgebrek optreden.

De jongen van de Morinelplevier zijn, zoals alle waadvogelkuikens, bijzonder moeilijk te vinden. Goudplevieren, Bonte strandlopers en zelfs Temminck strandlopers begeleiden hun kuikens naar vochtig, zelfs nat terrein. In het dikke mos-, kruiwilgen- en zeggebed dat de bodem tijdens vol-zomer bedekt, is zoeken naar kuikens een uiterst gevaarvolle bezigheid. Hun schutkleur is ongelooflijk effectief. Daarbij drukken ze zich in een starre schrikhouding tegen de grond. Als we niet beseften, dat fervente vogelaars toch ook wel eens kuikens willen zien, zou een waarschuwing overbodig zijn. Het is een schrikbarende gedachte, dat goedbedoeld speuren, zoveel gevaar inhoudt. Alarmerende oudervogels hebben nochtans één ding gemeen. Na verloop van tijd en mits véél geduld van onzentwege, lokken ze hun kuikens toch bij zich. Dat is dan het beste moment, om (nog altijd met bijzondere oplettendheid) de kuikens bijeen te vinden, op een kluitje.

In de literatuur wordt vermeld, dat Morinelmannelen getrouwe jongenhoeders zijn. Als de (meeste) wijfjes de (functionele) gezelligheid van de troep opgezocht hebben, gidsen hun partners de kuikens. Afgezien van extreme weerscalamiteiten vallen de kuikens ook ten prooi aan Kleine en Kleinste jagers, Ruigpootbuiszenders, Smellekens, Giervalken, Sneeuwvallen, Grote mantelmeeuwen, Veelvraten, Vossen, Hermelijnen en Wezels. Luidens waarnemingen van Nethersole-Thompson D. (1973) zijn de mannetjes uiterst toegewijd bij hun zorg om de pulli, ook

nog als de jongen al flink zelfstandig worden.

In Schotland beginnen de Morinelplevieren de hooglanden vanaf half augustus te verlaten. Rittinghaus H. e.a. auteurs stelden eveneens de aftocht op Scandinafse broedterreinen vast, vanaf begin tot midden augustus. Vroege of late zomers zijn hierbij richtinggevend. Volgens literatuurgegevens blijven wel eens jonge vogels langer aarzelen op de broedplaatsen, vooraleer ze oude en andere juveniele vogels, die gestaag in groepjes gaan klitten, vervoegen.

Het is een bekend fenomeen dat Morinellen na de broedtijd groepjes vormen, gemengd naar ouderdom en sexe. Niettemin zijn solitaire vogels haast even spreekwoordelijk, zowel als late stekhouders of als trekkers. Even typisch overigens verzamelen wijfjes vaak in pre-migratoire troepjes, terwijl hun partners nog met broedzorg doende zijn.

Veel waarnemingen van trekkende Morinelplevieren op traditionele plaatsen, handelen over enkele exemplaren. Ringresultaten wezen uit, dat die troepjes, vogels uit onderscheiden broedregio's kunnen bevatten. (Marchant J., Prater T.) Omdat de toendra geen identieke terrein-equivalenten op onze breedten kent, kenmerken de doortrekpleisterplaatsen zich middels bepaalde eigenheden. Bijna "klassieke" septembervondsten van Morinelplevieren in onze gewesten, situeren zich vaak op aardappelakkers of stenige, ietwat bemoste of verruigde strandreepjes. Ook grasland trekt ze aan en waar nog heiden voorkomen, roesten ze bijzonder gretig. In Noord-Jutland (Den.) bijvoorbeeld komen nog een aantal merkwaardige heidelandschappen voor, die befaamd zijn voor de doortrek van Morinellen.

Deze Euraziatische vogelsoort overwintert in Noord-Afrika. Preciezer is dat in Marokko, Tunesië, Algerije, Libië, Egypte en de Sinaï, occasioneel ook in Spanje. Daar kiezen de vogels stenige, naar half-woestijn neigende terreinen met Alsem-soorten als kenmerkende planten. (Smith K.D.)

Zijn "roots" heeft de Morinelplevier echter in de Highlands, op de "walvisruggen" (cf. Nethersole-Thompson D.) van de Schotse en Scandinafse massieven. Daar op je knieën zitten bij dat bedaarde steltloperijtje, blijft een aparte gewaarwording.

Gestaag raakt hij ook Vlaanderen

aan. De kust en over het algemeen het westen van ons land, geven de meeste waarnemingen. Vooral in de nazomer noteren we hem, omdat dan niets de vogels opjaagt. Het zijn bij uitstek open vlakten, opgespoten terreinen ook, die hem aanlokken. (Beel C.)

Fotogeniek is de Morinelplevier natuurlijk wel. Wie bekeek nooit vertederd de "klassiekers" van een "op de hand" broedende Morinel? Misschien is die makheid nadrukkelijk bepalend voor de myte van die berglandvogel? Onvergetelijk blijft ook Bengt Bergs "Mijn vriend uit Lapland". Het is een geromantiseerd essay, doordrenkt van landschapsbeleving, van ornithologisch engagement en naïeve bewondering. Laat me afronden met de inleiding tot dat vergeten boek:

"Dit is de haast ongelooflijke historie van een wilde vogel, die vriendschap sloot met drie zwerfende mannen in een eenzame bergstreek van Lapland. De mannen waren een Fin, een Lap en ik. Mee van de partij was het paard van de Fin. De vogel was een Morinelplevier. Hij woonde op de Pidjastjako: een berg die zoveel erts bevat, dat de zomerwolken zich reeds torenhoog tot onweersstormen samen trekken, als de meren aan zijn voet nog bedekt zijn met ijs. Hij ligt ten zuiden van het Laukodol, twee dagmarsen ten oosten van de berg Kebnekaise, aan de Noorse grens..."

LITERATUUR

- Beel C., 1989. *De Morinelplevier*. Vogels in Vlaanderen. Vlavico. Bornem.
- Berg B., 1939. *Mijn Vriend uit Lapland*. N.V.H.O.P.P. Leopold's Uitgeverij. 's Gravenhage.
- Cramp S. & Simmons K., 1983. *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. III. Oxford University Press.
- Grzimek B., 1969. *Grzimeks Tierleben*. Vol. 8. Kindler Verlag. Zürich.
- Hale W.G., 1980. *Waders*. W. Collins Sons. Glasgow.
- Makatsch W., 1983. *Die Limikolen Europas*. Verlag J. Neuman-Neudamm. Melsungen. Berlin.
- Marchant P., Prater T., 1987. *Shorebirds*. Chr. Helm. London.
- Nethersole-Thompson D. & M. 1986. *Waders*. T. & AD Poyser. Calton.
- Nethersole-Thompson D., 1973. *The Dotterel*. W. Collins & Sons Co Ltd. Glasgow.
- Rittinghaus H., 1962. Untersuchungen zur Biologie des Mornellregenpfeiffer in Schwedisch Lapland. *Zeitschrift für Tierpsychologie* 19:538-558.

Robert De Lust,
Leegstraat 29, 9960 Assenede.

ACTIVITEITENKALENDER

-b- = begin
-l- = leiding
-e- = einde
-m- = mee te brengen

MAART

2

Mandelstreke. Voordracht over de natuur in Namibië en Zimbabwe -b- 19.30 u. Bij V. Vandewalle, Wijnendalestraat 188, Roeselare -l- M. Joye -e- 22.30 u.

Noorderkempen. Uilenfietstocht -b- 21 u. parking station Essen -l- F. Broos -e- 24 u. -m- gaat bij regen niet door.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiveiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

4

Brechtse Heide. Avondwandeling op zoek naar uilen -b- 19.45 u. Dienstencentrum, Schoolstraat 44, Schilde, 20 u. Toverfluit, Kapellei, Halle-Zoersel -l- F. Kerstens -e- 23 u.

Merelbeke-Melle. Les in het determineren van watervogels, eendvogels, en steltlopers -b- 20 u. Chalet Liedemeerspark, einde Verlorenbroodstraat, Merelbeke -l- K. De Vos -e- 22.30 u.

Midden-Kempen. Diavoordracht: vlinders -b- 20 u. Sint-Jan Berchmanscollege, Jacob Smitslaan, Mol -l- J. Sas -e- 23 u.

5

Brechtse Heide. Werkdag op de Bonte Klepper: afvoeren plag-sel -b- 9.30 u. Brug 8 op baan Rijkervorsel-Oostmalle -l- R. Vergaelen -e- -m- indien mogelijk: riek en kruiwagen.

Land van Waas Noord. Natuurbeheer in de praktijk: onder-houd van knotwilgen, verwerken van hakhout. -b- 13.30 u. Groenendijk, Meerdonk (verkeerslichten, expresweg), 14. u. Kruken van Saleghem, Meerdonk -l- J. Dhollander -e- 17 u.

Leuven. Uilentocht -b- 19.30 u. station Heverlee, 20 u. kerk Korbeek-Dijle -l- H. Blockx -e- 22.30 u.

Lier. Aanplanting boomgaard Tallaehtof. -b- 13.45 u. fietsenstal-ling station Lier, 14 u. ingang dreef Tallaehtof te Koningshooikt -l- Y. Peeters -e- 16.30 u.

Netevallei. Diavoordracht "De werking van een vogelasiel" -b- 20 u. Wielewaallokaal, Leopoldlei 81, Hallaar -l- H. Ceusters -e- 22.30 u.

Schelde-Leie. Studietocht voor bosuil en balts ransuil in Kluisbos -b- 17.15 u. parking recreatieoord Kluisbos (zwembad) te Ruken -l- N. De Smet -e- 19.30 u. -m- verrekijker, laarzen.

'sHeerenbosch. Snoeidemonstratie te Lebbeke -b- 13.30 u. kerk Heizijde te Lebbeke -l- P. Meert -e- 17.30 u.

Waregem. Beheerswerken op oude spoorwegberm -b- 8.45 u. Koestraatje, Waregem -l- P. Depodt -e- 12 u.

6

Antwerpen-Zuid. Slakkenexcursie te Bazel -b- 9 u. station Oude God, Mortsel, 10 u. overzet te Hemiksem -l- J. Waeterschoot -e- 13 u. -m- laarzen, loep, pincet, lege potjes, slakengids.

Bree. Ochtenduitstap naar Koningsteen te Thorn -b- 8 u. Wielewaallokaal, parking tegenover gemeentehuis Bree, Grauwe Torenwal, 8.30 u. parking Koningsteen -l- Y. Nouwen -e- 11.30 u.

Denderland. Boomplantdag -b- 9 u. infobord Rodestraat, Denderleeuw -l- B. De Bruyn -e- 17 u.

Denderland. Maandelijke Osbroekwandeling: Mossen -b- 10 u. infobord reservaat, Burg. Blanckaertdreef, Aalst -l- P. Tolleneer -e- 12 u.

Geraardsbergen. Knoppenwandeling in Trimfontbos -b- 14 u. kerk Everbeek-Boven -l- J. BracquenÉ -e- 17.30 u.

Land van Waas-Zuid. Cursus "De methode om vogels te leren herkennen": ochtendtocht Den Bunt, Hamme -b- 7 u. stadhuis Sint-Niklaas -l- G. Keereman -e- 10.30 u.

Mandelstreke. Busuitstap naar Molsbroek-Lokeren: studie van

vroege voorjaarsbloeiërs. vooraf inschr. J. Jacques 051/20 44 89 -b- 8 u. Polenplein, Roeselare, 9 u. Bezoek centrum Molsbroek, Waasmunsterbaan, Lokeren -l- P. Deprez -e- 12 u.

Mandelstreke. Observatie van late wintervogels in het natuurre-servaat Bloklersdijk -b- 14 u. parking reservaat Bloklersdijk, Expressweg Antwerpen-Zelzate -l- L. Amery -e- 17 u.

Midden-Kempen. Natuurbeleving: vroege voorjaarswandeling naar de Riebos -b- 8.30 u. parking Blauwe Kei (Sas 1- Lommel) -l- J. Wijnants -e- 12 u.

Midden-Limburg. Vogels waarnemen en leren kennen in Zeeland. (eigen wagens) -b- 7.30 u. parking bij de Fraters te Zonhoven -l- M. Lodewijckx -e- 18.30 u. -m- aangepaste kleding, picknick, kijker, laarzen.

Noord-Limburg. Infodagen over het beheren van hooiercelen en planten van bomen -b- 9 u. Wateringhuis, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- A. Mertens -e- 12.30 u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 10 u. Bredase Dijk, Wateringen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- V. Wijnen -e- 12.30 u.

Scheldeland. Vogelobservatie in Schouwen-Duiveland -b- 7.15 u. Markt Wetteren -l- R. Clinckspoor -e- 17 u.

'sHeerenbosch. Snoeidemonstratie te Buggenhout -b- 9.30 u. Kalkestraat 149, Buggenhout -l- M. Bruggeman -e- 12.30 u.

Turnhout. Uitstap Frans Segersreservaat -b- 9 u. restaurant De Vier Jaargetijden, brug Steenweg op Gierle over E-34 -l- P. Prinsen -e- 12 u.

Vaartland. Bomen komen tot leven: Broek Blaasveld -b- 14 u. par-king Broekstraat, Blaasveld -l- J. Van Linthout -e- 17 u.

Westland. Dagtocht naar Clairmarais: observatie bosbewoners en bezoek aan de Rommelaere en de moerassen. -b- 7.30 u. station leper -l- J. Carpentier -e- 17 u.

9

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiveiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

10

Noorderkempen. Dia-avond: Argonne Frankrijk en Aragon Spanje -b- 20 u. Restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, Kalmthout-Heide -l- F. Broos -e- 23 u.

11

Land van Waas Zuid. Cursus "De methode om vogels te leren herkennen: Bos- en rietvogels" (Paul Vercauteren) -b- 20 u. Stadsbibliotheek, H. Heymanplein 1, Sint-Niklaas -l- G. Keereman -e- 22.15 u.

Moervaart-Zuidlede. Film en diavoorstelling: cultuurlandschap-pen in Europa -b- 19.45 u. Zaal Triphon, Eksaardsedam 15, Moerbeke-Waas -l- H. De Bruycker -e- 22.30 u.

Vaartland. Nachtleven amfibieën en bosuil: Broek Blaasveld -b- 20 u. parking Broekstraat, Blaasveld -l- D. Tierens -e- 22.30 u.

12

Antwerpen-Zuid. Voordracht rond het jaarthema 94: Kleinschalige cultuurlandschappen in België. -b- 20 u. Kasteel Steytelinck, Sint Bavostraat, Wilrijk -l- L. Van Schoor -e- 22.45 u.

Denderland. Bezoek aan privé-natuurmuseum -b- 14.30 u. Gemeenteschool, Alfons De Cockstraat, Herderssem -l- A. Kampen -e- 16.30 u.

Gent. Winteravond: diavoorstelling door A. Steyaert: Natuurimpressies uit Hongarije en langs de Neusiedler See. -b- 20 u. Dienstencentrum, Braemkasteelstraat, Gentbrugge -l- E. Van Renterghem -e- 22.30 u.

Geraardsbergen. Watervogeltelling in de Gavers te Schendelbeke -b- 9 u. parking de Gavers -l- J. BracquenÉ -e- 11 u.

Noord-Limburg. Infodagen over het beheren van hooiercelen en het planten van bomen -b- 9 u. Wateringhuis, 9.15 u. Wateringen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- A. Mertens -e- 12.30 u.

Oostende. Algemene ledenvergadering en diareportage reis North Wales. -b- 19.30 u. Schoorbakkehoeve, Schorestraat 61,

Schore -l F. Devos -e 23 u.

Westland. Diavoordracht : fauna en flora in Kenya. -b- 20 u. Jeugdstation, Leopold III-laan, Ieper -l P. Debeuf -e 23 u.

Zuid-West-Brabant. Diareeks over amfibieën en reptielen -b- 20 u. O.L.Vrouwcentrum, Ninoofsesteenweg, Halle -l B. Carrette -e 23 u.

13

Aalter. Bomenwandeling -b- 14 u. Hoeve Drongengoed, Drongengoedweg 9, Knesselare -l S. De Bruycker -e 16 u.

Antwerpen-Zuid. Roofvogeltocht in de Zuiderkempen -b- 8 u. eigen wagens, station Oude God te Mortsel, 9 u. kerk van Bergom (tss. Herselt en Westerlo) -l W. Van Spaendonk -e 12.30 u. -m-verrekijs, laarzen, picknick.

Antwerpen-Zuid. Wandeling in het natuurgebied De Kwarekken: vogel- en plantendeterminatie -b- 13.30 u. Snepkensbrug over de Grote Nete tussen Herentals/Olen en Herselt -l W. Van Spaendonk -e 17 u. -m-verrekijs en laarzen.

Brugge. Watervogeltelling in de Brugse Achterhaven. IWRB-telling van overwinterende watervogels -b- 9 u. Dudzele, Herberg "De 3 Zwanen". (Hoofdweg Brugge-Knokke) -l F. De Scheemaeker -e 12.15 u. -m-excursiekledij, verrekijs en telescoop.

Demervallei. Voorjaarswandeling in Messelbroek met bezoek aan het vogelasiel -b- 14 u. Kerk Messelbroek -l H. Ceusters -e 17 u.

Denderland. De Kalkense Meersen -b- 14 u. overzet Schellebelle -l W. D'Haeseleer -e 17 u.

Fruitstreek. Vogelexcursie -b- 7 u. Speelhof, Sint-Truiden -l Y. Princen -e 10 u.

Klein-Brabant. Tocht naar het Verdrongen Land van Saeftinge. -b- 7.30 u. Puurs Peleman, 7.45 u. Bornem Stael Borco, 8 u. Reet Delhaize -l H. D'Hertefelt -e 12 u.

Land van Waas-Noord. Vroegochtendexcursie in het Stropersbos te Kemzeke: studie van zang en vogels vnl. standvogels -b- 6.30 u. ingang Staatsdomein t.h.v. De Wal te Kemzeke -l J. Dhollander -e 9 u.

Mandelstreek. Wandeling in natuurreservaat "De Mandelhoek": uitleg over de beheerswerken alsook over de natuurlijke ontwikkelingen -b- 9.30 u. ingang reservaat, Waterweg, Ingelmunster -l L. De Cooman -e 12 u.

Meetjesland. Mossenwandeling in het Leen -b- 14 u. parking het Leen, Gentse Steenweg, Eeklo -l Van Landuyt -e 16.45 u.

Midden-Kempen. IWRB-watervogeltelling op alle plassen van de regio. -b- 8.30 u. Brug Mol-Donk (parking NZM) -l J. Sas -e 12.30 u.

Netevallei. Katjeswandeling te Heide-Bevel -b- 14 u. herberg 't Schipke aan de Nete -l C. Segaert -e 16.30 u.

Noord-Limburg. Watervogels observeren, tellen en registreren -b- 8 u. kruispunt Lommel-Barrier, 8.30 u. Sahara, Holheide, Lommel -l M. Emmers -e 12.30 u.

Scheldeland. Vogelobservatie in eigen streek -b- 8.30 u. Markt Wetteren -l T. Blondeel -e 11.30 u.

Schelde-Leie. Natuurwandeling voor overwinterende watervogels en proovogels in de Scheldemeersen -b- 8.30 u. Scheldebrug op Nederzwalmse Steenweg, Zingem -l J. Vanheuverwijn -e 11.30 u. -m-laarzen, verrekijs.

Schelde-Leie. Natuurwandeling : eerste lenteverstijpselen in bosrijke omgeving, met aandacht voor paddenoverzetactie -b- 14.30 u. kerk Lozere -l E. Saveyn -e 17 u.

16

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l H. Vaesen -e 16.30 u.

18

Land van Waas Zuid. Cursus "De methode om vogels te leren herkennen: Zangvogels van duinen en weilanden" (P. Herroelen) -b- 20 u. Stadbibliotheek, H. Heymanplein 1, Sint-Niklaas -l G. Keereman -e 22.15 u.

Merelbeke-Melle. Ledenavond. Inschr. 995 F op 442-1014181-76 Wielewaal Merelbeke -b- 19 u. Zwijnaarde-Dorp (kiosk) -l G. De Meulemeester -e 23 u.

Turnhout. Diavoordracht: Paddestoelen door C. Grillet, Bos/Heidebeheer door R. De Prins -b- 20 u. Conferentiezaal Warande -l J. Appels -e 22.30 u.

19

Lier. Fietstocht Netevallei Lier-Duffel -b- 9 u. Zimmertoren Lier -l T.

Depauw -e 17 u.

Noorderkempen. Steltlopers Kreekrak en omgeving -b- 8 u. Kerk O.L.Vrouw, Essen-centrum -l F. Broos -e 12.30 u.

Noord-Limburg. Diavoorstelling : Wielewaalactiviteiten 93 -b- 20 u. Palethe, Jeugdlaan, Overpelt -l A. Mertens -e 23 u.

Wulp. Diavoordracht door R. Willockx over amfibieën -b- 20 u. De Heischuur, Schuurhoven, Oud-Turnhout -l L. Cuylaerts -e 22.45 u.

20

Antwerpen-Zuid. Vogels aan de Oostkust -b- 7.30 u. eigen wagens aan station Oude God, Mortsel -l R. Vansevenant -e 17 u. -m-picknick, laarzen, telescoop, kijker, vogel-en schelpengids.

Brugge. Vogellevens in de lente in de Westhoek: Stuvekenskerke en omgeving van de Blankaart -b- 8.30 u. station Brugge (hoofdingang), 9.15 u. natuurreservaat Stuvekenskerke (eigen wagens) -l M. Becuwe -e 16.30 u. -m-picknick, excursiekledij, verrekijs en telescoop

Denderland. Voorjaarsflora in de Kalkstreek -b- 7.30 u. station Aalst -l R. Sienaert -e 18.30 u.

Land van Waas-Zuid. Cursus "De methode om vogels te leren herkennen: Excursie Molsbroek" (A. Verstraeten) -b- 8.30 u. Stadhuis, Sint-Niklaas -l G. Keereman -e 11.30 u.

Maasland. Kasteel 's Herenelderen: park en drevén, weiland en cultuurlandschap -b- 8 u. markt Maasmechelen -l R. Venken -e 12 u.

Midden-Kempen. Excursie naar de Wurft en omgeving: observeren eerste zomervogels en balts roofvogels -b- 9 u. Taverne De Witte Haas (brug Dessel-Witgoor) -l F. Vreysen -e 12 u.

Midden-Limburg. Vogels observeren en leren kennen op de Platwijers -b- 9 u. Paalsteen, Haaselt -l M. Lodewijcks -e 12 u.

Moervaart-Zuidlede. Winterwandeling in het Provinciaal Domein Puyenbroeck: reigerskolonie -b- 9.30 u. parking 2 Provinciaal Domein Puyenbroeck (zwembad) -l D. Verheedt -e 12 u.

Noord-Limburg. Infodag over het afwateringssysteem van de Vloeiweiden -b- 9 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l A. Mertens -e 12.30 u.

Oostende. Busexcursie naar Walcheren en Schouwen-Duiveland -b- 7 u. parking J. Bauwenschool, Oostende

Schelde-Leie. Studietoeltocht voor de morgenzang van de vogels -b- 6 u. kerk Mullem -l A. Wandels -e 9 u. -m-laarzen, verrekijs.

Schelde-Leie. Prille lentewandeling in de Scheldemeersen en aan Donkvijver -b- 14 u. parking Delhaize, Meerspoort 1, Oudenaarde -l J. Vanheuverwijn -e 17 u. -m-verrekijs, laarzen.

'sHeerenbosch. Fietstocht op Schouwen-Duiveland. Info: 052/33 39 75 -b- 7.15 u. kerk Opdorp, Buggenhout (eigen wagens) -l D. Mertens -e 17 u. -m-picknick, 25 gulden.

Waregem. Knoppenwandeling in Nokere -b- 14 u. Nokere-kerk -l L. Delmulle -e 17 u.

Zuid-Limburg. Zeelandreis met bezoek aan een stad of bezienswaardigheid. 400 F pp, 300 F vanaf 3de lid op 000-0170273-38 Wielew. Hoeselt -b- 6.30 u. parking GB Tongeren, 6.45 u. C.C. Terkommen, Hoeselt, 7 u. GB parking Bilzen -l J. Vandebroek -e 19 u.

Zwalmvallei. Landschapswandeling te Elst -b- 14 u. kerk te Elst -l F. De Waele -e 17 u.

22

Mandelstreek. Lentewandeling: voorjaarsbloei -b- 14.30 u. kasteel van Rumbeke, Moorseele Steenweg, Rumbeke -l A. Veranneman -e 17 u.

23

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l H. Vaesen -e 16.30 u.

24

Brugge. Diavoordracht : de natuur in Namibië door P. Van Den Bulcke -b- 20 u. Chalet Retorica (nabij Gemeentehuis) te Sint-Michiels -l P. Tijsebaert -e 23 u.

25

Antwerpen-Zuid. Slakkendeterminatie in de IJsvogel -b- 20 u. Lokaal de IJsvogel in Fort 7, Legerstraat 40, Wilrijk -l J. Waterschoot -e 22.30 u. -m-loep, pincet, slakkengids.

26

Denderland. Uilentocht -b- 19 u. kerk van Wieze -l- F. Schoeters -e- 22 u.

Lier. Planckendaal anders bekeken -b- 13.30 u. fietsstalling station Lier, 14 u. Planckendaal, Mechelen -l- A. Gommar -e- 16 u.

Maasland. Diavoordracht: 10-daagse reis Wales 1993 -b- 20 u. Cultureel Centrum, Rijksweg, Dilsen -l- N. Janssen -e- 23 u.

Merelbeke-Melle. Praktijkles in het determineren van eenden en steltlopers in hun omgeving (Blankaart en IJzermonding) -b- 9 u. kerk Merelbeke-Melle, 10 u. Blankaart en IJzermonding -l- G. De Meulemeester -e- 16 u.

Schelde-Leie. Diavoordracht over reservaten Schelde-Leie en 25-jaar Hoge Venen -b- 20.30 u. Zaal Nova, Steenweg 35, Asper -l- J. Vanheuveverswyn -e- 22.30 u.

'sHeerenbosch. Werkgroep Natuurtuinen: Plantenruilbeurs: ruilen of weggeven van streekeigen planten, kruiden, struiken -b- 14 u. parking Levieken, Brouwerijstraat, Steenhuffel -l- F. De Smedt -e- 17 u.

Voorkempem. Ledenavond: kaas en wijn + dia's voorbij activiteiten. Inschr. 300 F op 000-0098691-42 Wielewaal-Voorkempem voor 16/03 -b- 19 u. De Drie Rozen, Kerkstraat, 's Gravenwezel -l- F. Kerstens -e-

Westland. Lentesouper -b- 20 u. Jeugdstadion, Leopold III-Laan, leper -l- M. Hanssens -e- 24 u.

27

Aalter. Landschapswandeling Keigat -b- 9 u. Het Kruis, Veldkruisstraat, Ursel -l- J. Pauwels -e- 11.30 u.

Antwerpen-Centrum. Met eigen wagens naar de Maatjes en de weiden tussen de Maatjes en Wuustwezel: eerste weidevogels -b- 9.30 u. kerk van Nieuwmoer -l- L. Vergaelen -e- 17 u.

Antwerpen-Zuid. Amfibieëntocht in de Kooldries -b- 13.30 u. eigen wagens, station Oude God, Mortsel, 14 u. De Kooldries, Vaardijk, Brecht -l- W. Van Spaendonck -e- 17 u. -m- laarzen.

Arendonk. Wandeling naar onze reservaten De Korhaan en Brakeleer -b- 9 u. parking taverne Den Hertog, Bergstraat, Oud-Turnhout -l- J. Segers -e- 12 u.

Bree. Landschapswandeling met bezoek aan Abdij Postel -b- 7 u. Wielewaallokaal, parking tegenover gemeentehuis Bree, Grauwe Torenwal, 8 u. Abdij Postel -l- F. Bergmans -e- 11.30 u.

Gent. Spechtentocht in het H. Geestgoed te Munte-Merelbeke -b- 6.45 u. kerk van Merelbeke, 7 u. ingang van het bos -l- E. Van Renterghem -e- 11 u.

Geraardsbergen. Bezoek aan KBIN te Brussel: tentoonstelling erfelijkheid en fauna en flora -l- W. Boonen

Klein-Brabant. Tocht naar het Sas van Wintam -b- 8.30 u. kerk Wintam -l- H. D'Hertefelt -e- 12 u.

Land van Waas-Noord. Excursie naar de Zuidlede in Moerbeke en Eksaarde: studie van het landschap, de voorjaarsplanten en eerste zomergasten. -b- 13.45 u. Markt te Stekene, 14 u. Etboshoeve te Eksaarde -l- A. Van Peteghem -e- 17 u.

Noord-Limburg. Voorjaarsuitstap in de Dommelvallei -b- 8.30 u. kerk van Eksel -l- A. Geuens -e- 12.30 u.

Rupelstreek. Dijkopruiactie Vliet-Schelde en Rupeldijken -b- 9.30 u. Rupeldijk, Rupelstraat, parking Sporthal Scherpenstein, 14 u. Tolhuis Schelle -l- S. Scholius -e- 16.30 u. -m- werkkledij, laarzen, stevige handschoenen.

Schelde-Leie. Vroege morgenstap studietocht in Bois Joly: territoriumstudie -b- 7 u. ingang kerkhof, Hogerbachtstraat, Ronse -l- A. Wandels -e- 10 u.

Schelde-Leie. Paaslelietocht naar Bleharies (Wallonië) -b- 13.30 u. kerk Leupegem (kostendelend met wagen) -l- L. Kinds -e- 18 u. -m- verrekijker, fototoestel.

Vaartland. Vogelstudie in Broek Denaeyer -b- 14 u. Sasplein, Klein Willebroek -l- J. Van Linthout -e- 17 u.

Westkust. Vogels van de IJzerbroeken -b- 14.30 u. Fintele Parking Hooipiete, Lo-Reninge -l- E.H. Demarey -e- 17.30 u.

Westland. Observatie van late wintergasten en vroege zomergasten in de Steenbakkersputten te Ploegsteert -b- 14 u. Onthaalcentrum van de Steenbakkerij, Touquetstraat 228, Ploegsteert -l- J. Carpentier -e- 18 u.

Wulp. Voorjaarswandeling De Laks -b- 8 u. Kerkplein Sint Antonius, Oosthoven, 8.15 u. Bijenpark, Hoge Mierdse Weg, Oud-Turnhout -l- L. Cuylaerts -e- 12 u.

Zuid-West-Vlaanderen. Voorjaarswandeling in de Wervikse Meersen -b- 14 u. kerk Wervik, Brug aan de Leie te Wervik -l- P. Cuypers -e- 17 u.

30

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

APRIL

2

Waregem. Beheerswerken op oude spoorwegberm. -b- 8.45 u. Koestraatje Waregem -l- P. Depodt -e- 12 u.

3

Denderland. Maandelijks Osbroekwandeling: voorjaarsbloei-ers -b- 10 u. infobord reservaat Burg. Blanckaertdreef, Aalst -l- I. Singelijn -e- 12 u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 10 u. Bredase dijk, Wateringen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- V. Wijnen -e- 12.30 u.

Rupelstreek. Wandeling in natuurgebied Oude Nete-arm te Rumst: voorjaarsbloei-ers en vroege vogelzang -b- 9 u. Kerkplein, Sint Pieterskerk, Rumst -l- E. De Keersmaecker -e- 12 u.

Turnhout. Uitstap naar 't Spoorlijntje: planten -b- 14 u. Oud Station Weelde, Steenweg op Merksplas -l- G. Loos -e- 17 u.

4

Antwerpen-Zuid. Wandeling in de Stropersbossen van De Klinge: vogel- en plantendeterminatie -b- 8.30 u. eigen wagens, station Oude God te Mortsel, 9 u. kerk van Het Kalf, expresweg N49, afslag De Klinge -l- W. Van Spaendonck -e- 12 u.

Antwerpen-Zuid. Wandeling door de weilanden te Moerbeke: vogel- en plantendeterminatie -b- 13 u. kerk van Het Kalf, 13.30 u. overzijde Moervaart aan de Terwesttrageel net over de Terwestbrug -l- W. Van Spaendonck -e- 17 u. -m- kijker, laarzen.

Brechtse Heide. Amfibieën op de Kooldries o.l.v. Bart Hellemans -b- 14 u. Dienstencentrum, Schoolstraat 44, Schilde, 14.20 u. ingang Kooldries, Vaardijk, Brecht -l- F. Kerstens -e- 17 u.

Gent. Tocht naar het provinciaal natuureservaat het Gentbos te Bottelare-Merelbeke: eerste lentebloemen en lentevogels -b- 8.45 u. kerk van Merelbeke, 9 u. Hollebeekvijver -l- W. Sierens -e- 12 u.

Lier. Jaarlijks bezoek aan Wielewaalreservaat Tallaerthof -b- 13.45 u. fietsstalling station Lier, 14 u. ingang dreef Tallaerthof, Koningshooik -l- Y. Peeters -e- 17 u.

Midden-Kempem. Voorjaarsexcursie naar De Graef (Retie) en langs de Wateringen (Postel): observatie weidevogels en doortrekkers -b- 8.30 u. Brug Postel Ter Heyde (weg Retie-Postel) -l- D. Vanderveken -e- 12 u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie en observeren van de Blauwborst -b- 8 u. Kanaalbrug 12, 8.30 u. Riebos, Lommel -l- A. Geypen -e- 12.30 u.

Schelde-Leie. Natuurstudie voor fauna en flora (lentebloemen) langs de Maarkebeek -b- 14.30 u. kerk Schorisse -l- J. Papegnies -e- 17.30 u.

Turnhout. Steltlopersuitstap Noorden van Turnhout: Fietstocht -b- 14 u. einde ring, Steenweg op Baarle Hertog -l- P. Geerts -e- 17 u.

6

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

8

Noorderkempem. Gierzwaluwen: informatie-avond met video-film -b- 20 u. Projectie-zaal Rusthuis Sint Michaël, Moerkantsebaan 71, Essen -l- J. Pinseel -e- 23 u.

9

Lier. Vogelobservatie Our (Ardenen): roofvogels -b- 7 u. fietsstalling station Lier -l- F. Garcia -e- 17 u.

Midden-Limburg. Diavoordracht: de vegetatie van mijnsterreinen en zware metalen-houdende bodems -b- 19.30 u. CC Termolen, Kneuterweg 2, Zonhoven -l- J. Vangronsveld -e- 22 u.

Zuid-West-Vlaanderen. Voorjaarswandeling rond de vaartta-luds te Moen -b- 14 u. Sint-Pietersbrugje, Kanaal Bossuit-Kortrijk, Langestraat te Moen -l- D. Dubois -e- 16 u.

10

Aalter. Voorjaarsbloei-ers -b- 14 u. kerk van Poeke, 14.15 u. park van Poeke -l- M. Van Moerkerke -e- 16.15 u.

Antwerpen-Centrum. Tocht in de haven: Noordkasteel en Fort

Filip -b- 13.30 u. School Technicum, Londenstraat 43, Antwerpen -l- L. Vergaelen -e- 17 u.

Antwerpen-Zuid. Tocht naar de Wevenbossen te Lier: Vogel- en plantendeterminatie -b- 8.30 u. eigen wagens, station Oude God te Mortsel, 8.45 u. natuurgebied Wevenbossen te Lier -l- F. De Cock -e- 12 u.

Bree. Hellingbossen Elsloo: voorjaarsbloeiers -b- 8 u. parking Elsloobos -l- P. Hermans -e- 11.30 u.

Denderland. Wellemers -b- 14 u. infobord reservaat, Rodestraat, Denderleeuw -l- R. Sienart -e- 17 u.

Klein-Brabant. Blauwborstjeswandeling -b- 8.15 u. Reet Delhaize, 8.30 u. Bornem Staels Borco -l- H. D'Hertefelt -e- 12 u.

Land van Waas-Noord. Vroegochtendexcursie in het Stropersbos te Sint-Gillis: studie van de zang der vogels: eerste zomergasten -b- 6 u. kerk van Het Kalf te Sint-Gillis -l- Jan Dhollander -e- 8.30 u.

Land van Waas-Zuid. "Cursus De methode om vogels te leren herkennen: Ochtendtocht Oude Durme Waasmunster" (J.P. de Beleyr) -b- 5.30 u. Stadhuis Sint-Niklaas -l- G. Keereman -e- 9 u.

Maasland. Lentewandeling: vogelwaarnemingen en voorjaarsbloeiers in Bunderbos, Elslo -b- 8.30 u. markt Maasmechelen, 9 u. kerk Elslo -l- M. Stevens -e- 12 u. -m- eigen vervoer, laarzen.

Mandelstreke. Wandeling in natuurreservaat "De Mandelhoek": uitleg over de beheerswerken alsook over de natuurlijke ontwikkelingen -b- 9.30 u. ingang reservaat, Waterweg, Ingelmunster -l- L. Clements -e- 12 u.

Moervaart-Zuidlede. Milieubeurs: infostand op de milieubeurs te Wachtebeke -b- 9.30 u. refter van jongensschool Sint-Laureins, Dr.J. Persynplein 5, Wachtebeke -l- G. Van Hoorick -e- 17 u.

Noorderkempem. Biesbosch: boottocht doorheen rietlandschap -b- 8 u. kerk O.L.Vrouw (Essen-centrum) -l- F. Broos -e- 19 u. -m- picknick, telescoop.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 8 u. parking ten noorden van het kanaal langs de weg van Kaulille naar Lozen, 8.30 u. De Loozerheide -l- J. Hosten -e- 12.30 u.

Schelde-Leie. Fauna en flora: studiewandeling naar het Heilig Geestgoed -b- 14 u. kerk Munte -l- F. De Groote -e- 17 u. -m- verrekijker, laarzen, fototoestel.

Turnhout. Blauwborstentocht in de Tikkebroeken -b- 7.30 u. Gemeentehuis Oud-Turnhout, 8 u. de Tikkebroeken -l- M. Smets -e- 11 u.

Vaartland. Blauwborstwandeling Broek Denaeyer -b- 8 u. Sasplein, Klein Willebroek -l- A. Willemsen -e- 10.30 u.

Waregem. Bezoek aan het Bois Joly, Vlaams Ardennenbos -b- 14 u. Kerkhof "Hogerlucht" te Ronse -l- F. Delbecque -e- 17 u.

Zuid-West-Vlaanderen. Voorjaarswandeling rond de Vaarttaluds te Moen -b- 14 u. Sint-Pietersbrugje, Kanaal bossuit-Kortrijk, Langestraat, Moen -l- W. Pauwels -e- 16 u.

11

Noord-Limburg. Info-avond over ons tijdschrift Zonnedaauw -b- 20 u. secretariaat, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- E. Wellens -e- 22.30 u.

13

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

16

Land van Waas-Noord. Bezoek aan het kleinschalige waterzuiveringsproject te Puurs. -b- 14 u. Markt, Sint-Niklaas (Stadhuys) -l- J. Van Dooren -e- 17 u.

Land van Waas-Zuid. Educatieve tocht reservaat Meersen aan de Moervaart -b- 19 u. Dries, Sinaai -l- G. Keereman -e- 21 u.

Midden-Limburg. Avondwandeling op de Teut om de Rugstreeppad te beluisteren -b- 19.30 u. parking aan de Donderslagse weg aan de voet van de Teut, Zonhoven -l- M. Schepers -e- 22 u.

Nat. Werkgr. Botanie. Botanische inventarisatie van km-hok te Eigenbilzen-Beekdalbossen en kleinschalig landbouwgebied -b- 9 u. kerk te Eigenbilzen -l- L. Allemeersch -e- 17 u. -m- flora, loop, drank en picknick.

Westland. Diavoordracht: Fjorden te Noorwegen -b- 20 u. Jeugdstadion, Leopold III-Laan, Ieper -l- P. Verhalle -e- 23 u.

17

Aalter. Fietstocht: geologische opbouw van de streek. -b- 14 u.

Kanaalbrug van Bellem -l- I. Hoste -e- 16.30 u.

Antwerpen-Zuid. Natuurwandeling in de omgeving van **Merksplas:** vogel- en plantendeterminatie -b- 13.30 u. parking achter de kerk van Wortel -l- W. Van Spaendonck -e- 17.30 u.

Antwerpen-Zuid. Regenwulpentocht -b- 7.30 u. station Oude God, Mortsel, 8.30 u. einde ring N. van Turnhout, N119, richt.Baarle-Hertog -l- W. Van Spaendonck -e- 12.30 u. -m- laarzen, picknick, kijker, telescoop, vogelgids.

Brugge. Cursus natuurfotografie -b- 7.30 u. station Brugge (hoofdingang), eigen wagens -l- P. Keirsebilck -e- 21.30 u. -m- excursiekledij en fotomateriaal.

Demervallei. Vleermuizentocht te Zichen-Zussen-Bolder -b- 7.30 u. Abdij Averbode -l- A. Pardon -e- 8.30 u. Z.-Z.-Bolder

Denderland. Werkgroep Botanie: inventarisatie km-hok Ressegem -b- 8.30 u. kerkhof Aalst -l- P. Van den Bremt -e- 12 u.

Denderland. Vlaamse Ardennendag: Bois Joly en Trimpontbos -b- 8 u. station Aalst -l- F. Moreaux -e- 17 u.

Geraardsbergen. Wandeling door het Ophasseltbos: voorjaarsbloeiers, identificatie en uitleg + aankomst van onze trekvogels -b- 8.30 u. kerk van Ophasselt -l- W. Boonen -e- 12 u.

Land van Waas-Noord. Bezoek aan kleinschalige waterzuiveringsvijvers te Puurs -b- 14 u. Markt Sint-Niklaas (stadhuys), 14.30 u. Puurs -l- J. Van Dooren -e- 17 u.

Leuven. Voorjaarswandeling: eerste zomergasten en voorjaarsbloeiers -b- 8 u. station Leuven, 8.30 u. parking museum Tervuren -l- P. Herroelen -e- 12 u.

Merelbeke-Melle. Amfibieënzoektocht per fiets o.l.v. R. Walley -b- 14 u. kerk Merelbeke-Centrum -l- G. De Meulemeester -e- 17 u.

Midden-Kempem. Vennengebied ten Noorden van Turnhout, vier-uurtje in cafeetje, avondexcursie naar De Braekeleer. -b- 13.30 u. Miko (ring), Turnhout, 18.30 u. Gemeentehuis, Oud-Turnhout -l- M. Smets -e- 22 u.

Midden-Limburg. Voorjaarszang van de vogels en voorjaarsbloemen leren kennen op de Platwijers -b- 9 u. Paalsteen op het einde van de Paalsteenstraat, Hasselt -l- E. Schorpion -e- 12 u. -m- kijker en stevig schoeisel.

Netevallei. Voorjaarsbloeiers in het Bos De Averegten -b- 14 u. Kinderboerderij, Langendijk 17, Hallaar -l- L. Hermans -e- 16.30 u.

Noorderkempem. Wandeling doorheen het Markiezaat -b- 7.15 u. Kerk O.L.Vrouw (Essen-centrum) -l- F. Broos -e- 12.30 u. -m- telescoop.

Schelde-Leie. Vroege morgen zang studietocht in Bois Joly -b- 6 u. ingang kerkhof, Hogerluchtstraat, Ronse -l- A. Wandels -e- 9 u.

Schelde-Leie. Lentewandeling voor fauna en flora in het gemeentelijk reservaat Vuylbroek en omgeving -b- 14.30 u. kerk Kruishoutem -l- E. Saveyn -e- 17 u. -m- laarzen.

Wulp. Lentewandeling in en om de Lierman -b- 9 u. Kerkplein Sint Bavo (centrum Oud-Turnhout), 9.15 u. Broederspleinen (infobord gemeente) -l- D. Geysels -e- 12 u.

Zuid-West-Vlaanderen. Voorjaarswandeling aan de spoorwegberm en de Scheldemeersen te Avelgem -b- 9 u. Stationsplein, Avelgem -l- P. Debels -e- 12 u.

20

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

22

Land van Waas Zuid. "Cursus De methode om vogels te leren herkennen: Huis-, boeren-, en oeverwaluw" (J.P. de Beleyr) -b- 20 u. Stadsbibliotheek, H. Heymanplein 1, Sint-Niklaas -l- G. Keereman -e- 22.15 u.

Merelbeke-Melle. Les in het determineren van zangvogels -b- 20 u. Chalet Liedemeerspark, einde Verlorenbroodstraat, Merelbeke -l- G. De Meulemeester -e- 22.30 u.

'sHeerenbosch. Werkgroep Natuurtuinen: Planten leren determineren: theorie -b- 20 u. Levieken, Brouwerijstraat, Steenhuffel -l- M. Aerts -e- 22.30 u. -m- flora, loop.

Wulp. Avondwandeling naar de Hoge Mierdse Heide: bezoek aan paaiplaats van de rugstreeppad en observatie pleisterende vogels -b- 19 u. Kerkplein Sint-Bavo (centrum Oud-Turnhout), 19.15 u. Broederspleinen Schuurhovenberg Oud-Turnhout -l- W. Machiels -e- 22.15 u.

23

Klein-Brabant. Dag van de Aarde-Vogelkijkdag: vroege och-

tendwandeling met achteraf koffietafel -b- 6 u. Puurs-Kalfort: Hof van Coolhem, Coolhemstraat, Puurs -l- L. Peeters -e- 10 u.

Lier. Vogelobservatie ten Noorden van Turnhout. -b- 8 u. fietsstalling station Lier, 9 u. Boones Blijk Kasteel, Heizijde, Turnhout -l- W. Goyvaerts -e- 17 u.

Merelbeke-Melle. Wandeltocht in de Scheldevallei in het kader van de Dag van de Aarde -b- 14 u. kerk Merelbeke-centrum -l- G. De Meulemeester -e- 17 u.

Moervaart-Zuidlede. Dag van de Aarde: educatieve landschapswandeling langs de Sint Elooiskreek -b- 14 u. kerk Overslag Wachtebeke -l- S. de Coninck -e- 17 u.

Netevallei. Vogelwandeling langs de Nete -b- 6 u. Lodijkbrug (na bij café Loodijk), Herentalsesteenweg 83, Heist -l- S. Wuyts -e- 10 u.

Rupelstreek. Nationale Vogelkijkgdag: Walenhoek; vroege vogelzang met aansluitend koffietafel -b- 6 u. Natuureducatief Centrum De Paardestal, Boomsestraat 221, Niel -l- E. De Keersmaecker -e- 9 u.

Schelde-Leie. Plantenstudietocht en leren determineren met flora's in het veld -b- 14 u. kerk Kwaremont -l- K. De Waele -e- 17 u. -m- laarzen, flora's, loepte.

24

Aalter. Vlaamse Ardennendag: Enamebos en Zulzeke -b- 8 u. Rond Punt, Aalter -l- J. Pauwels -e- 16 u.

Antwerpen-Centrum. Daguitstap naar de vallei van de Bocq: voorjaarswandeling. Inschr. 450 F op 000-0087473-76, Wielewaal Merksem -b- 7.30 u. Rooseveltplein, hoek Van Straelenstr. -l- L. Vergaelen -e- 17 u. -m- picknick, drank, laarzen.

Antwerpen-Zuid. Bustocht naar de Vlaamse Ardennen: Bezoek aan het bos ter rijst in Schorisse en het bos 't Ename -b- 7.30 u. station Oude God, Mortsel. Inschr. voor 14/04/94, 03/455 92 79 -l- P. Dictus -e- -m- stevig schoeisel, flora, picknick.

Bree. Uitstap aankoopgebied Sint Martensheide -b- 8.15 u. Wielewaallokaal parking tegenover gemeentehuis Bree, Grauwe Torenwal -l- L. Corstjens -e- 11.30 u.

Demervallei. Lentewandeling in Engsbergen met bezoek aan het vernieuwd Bosmuseum -b- 13.30 u. kerk Engsbergen, 14 u. Bosmuseum Tessenderlo -l- F. Mangelschots -e- 17 u.

Gent. Vlaamse Ardennendag: Bois Joly te Ronse en Scheldemeersen te Heurne-Oudenaarde -b- 8 u. Sint Pietersplein, 9 u. Bois Joly -l- D. Danhieux -e- 18 u.

Land van Waas-Zuid. "Cursus De Methode om vogels te leren herkennen: Observatie weidevogels te Uitkerke" (D.Content) -b- 7.45 u. stadhuis Sint-Niklaas -l- G. Keereman -e- 11.30 u.

Leuven. Wandeling in het Meerdaalwoud -b- 9.15 u. afrit auto-weg Brussel-Luik te Haasrode -l- A. Verboven -e- 16.30 u.

Meetjesland. Vlaamse Ardennendag: Snippenwei te Heurne en Bos ter Rijst te Schorisse -b- 7.45 u. markt Eeklo, 9 u. kerk van Heurne -l- C. Bruggeman -e- 17 u.

Midden-Kempen. Excursie in De Maat te Mol -b- 14 u. Brug Sas 3/De Maat (weg Mol-Postel) -l- J. Sas -e- 16.30 u.

Midden-Limburg. Vogelzang en voorjaarsbloemen- en planten: Dag van de Aarde -b- 9 u. Kermt aan zaal Kermeta, 9.20 u. Guigoven, 9.30 u. Bellevuebos te Kortesse -l- R. Jacobs -e- 12 u. -m- kijker en stevig schoeisel.

Netevallei. Kasteelwandeling Hof ter Laken -b- 14 u. Pallieterhoeve, Uzerenweg 21, Booischot -l- A. Claes -e- 16 u.

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 8 u. kerk van Kwaadmechelen, 8.30 u. De Rammelaars, Kwaadmechelen -l- W. Geysens -e- 12.30 u.

Noorderkempen. Vlaamse Ardennendag (aangeven voor 17/04/94 H. Jacobs 03/667 69 51 -b- 6.30 u. Kerk O.L.-Vrouw (Essen-centrum), 9 u. kerk Parike -l- H. Jacobs -e- 12 u. -m- picknick en telescoop.

Noorderkempen. Vlaamse Ardennendag -b- 14 u. Kerk Zegelsem -l- H. Jacobs -e- 17 u. -m- picknick, telescoop.

Oostende. Busexcursie naar het Meerdaalwoud en Abdij het Park. -b- 9.15 u. Afrit 23 van autoweg E40, Leuven -l- A. Verboven -e- 16.30 u.

Schelde-Leie. Boswandeling: voorjaarsflora- en zangvogels in 't Koppenbergbos -b- 14 u. kerk Melden -l- M. Larno -e- 17 u. -m- verrekijker, laarzen.

Schelde-Leie. Natuurwandeling voor fauna en flora in de Vlaamse Ardennen -b- 9 u. Rond Punt te Brakel -l- H. De Jonghe -e- 11.30 u. -m- laarzen, verrekijker.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Stinzenflora en specifieke avifauna langs de Maarkebeek. -b- 9 u. kerk Etikhove -l- W. Aelvoet

-e- 17 u.

Schelde-Leie. Fauna en flora van het reservaat Haeyesbos -b- 9 u. rondpunt Nederbrakel (weg Ronse-Brakel en Oudenaarde-Geraardsbergen) -l- W. Boonen -e- 12 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora van de getuigenheuvels, bronbeken en -bossen en in reservaat Trimpont -b- 9 u. rondpunt Brakel -l- P. Geeroms -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vogels in de reservaten Snippenwei en Dal in de Scheldevallei -b- 9 u. kerk Heurne -l- G. Mornie -e- 17 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora in de Vlaamse Ardennen rond het reservaat Beiaardbos -b- 9 u. Hotondmolen (weg Ronse-Berchem), Kluisbergen -l- E. Saveyn -e- 17 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora in de Vlaamse Ardennen, in het reservaat Ingelbos -b- 9 u. Hotondmolen (weg Ronse-Berchem), Kluisbergen -l- F. Keirse -e- 17 u.

Schelde-Leie. Voorjaarsflora en avifauna van het Kluisbos -b- 9 u. parking recreatieoord Kluisbos, Ruin -l- N. Desmet -e- 12 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora, kleine landschapselementen in de Vlaamse Ardennen -b- 12 u. kerk Kwaremont -l- N. Deloof -e- 17 u.

Schelde-Leie. Geomorfologische verschijnselen op en rond de Muziekberg -b- 9 u. kerk Louise-Marie -l- M. De Jonghe -e- 12 u.

Schelde-Leie. Fauna en flora van bronbos Bos ter Eecken -b- 9 u. kerk Louise-Marie -l- B. De Potter -e- 17 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora van de Zwalmvallei -b- 14 u. kerk Michelbeke -l- J. Papegnies -e- 17 u.

Schelde-Leie. Fauna en flora van getuigenheuvel ten zuiden van de Vlaamse Ardennen -b- 14 u. kerk te Ruin -l- M. Verstraeten -e- 17 u.

Schelde-Leie. Historische ecologie in reservaat Kordaal -b- 9 u. kerk Nokere -l- L. Kinds -e- 12 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Brakelbos -b- 9 u. kerk Opbrakel -l- M. Flamee -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Parike -b- 9 u. kerk Parike -l- T. De Geyter -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Bois Joly -b- 9 u. parking kerkhof Hogerlucht, Ronse -l- P. Moreaux -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Zwalmvallei -b- 9 u. kerk Rozebeke -l- P. Pals -e- 17 u.

Schelde-Leie. Geologie, fauna en flora in het staatsbos Bos ter Rijst -b- 9 u. kerk Schorisse -l- A. Wandels -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Zwalmvallei en Mijnwerkerspad -b- 9 u. kerk Sint-Goriks-Oudenhove -l- K. Van De Berge -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Perlindebeekvallei -b- 9 u. kerk Sint-Kornelis Horebeke -l- P. De Clercq -e- 12 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Jansveld en Vossenhol -b- 9 u. kerk Sint Maria-Oudenhove -l- P. Roekhout -e- 12 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Bouvelobos -b- 14 u. kerk Wortegem -l- T. Demuytere -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Het Burreken -b- 14 u. kerk Zegelsem -l- A. De Kimpe -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Kabernolbos -b- 9 u. kerk Zulzeke -l- U. Libbrecht -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: de Koppenberg -b- 14 u. kerk Melden -l- M. Larno -e- 17 u.

Schelde-Leie. Vlaamse Ardennendag: Brakelbos -b- 9 u. rondpunt Brakel -l- H. De Jonghe -e- 12 u.

'sHeerenbosch. Planteninventarisatie in de Broevink te Opwijk -b- 9.30 u. hoek Broekstraat en Asbeekweg te Opwijk -l- P. Van Geet -e- 12.30 u. -m- flora, loep.

Turnhout. Bustocht: Vlaamse Ardennendag -b- 6.50 u. parking Warande, 9 u. Kluisbergen -l- N. Desmet -e- 19 u.

Vaartland. Vogelstudie voorjaarsbloeiërs Broek Denaeyer -b- 14 u. Sasplein Klein Willebroek -l- A. Willemsen -e- 17 u.

Voorkempen. Met bus of eigen wagens naar Lessive: studie van de voorjaarsflora en de zangvogels. Inschr. 000-0098691-42, Molenbeemd, Schilde -b- 8 u. Toverfluit Halle-Zoersel (mogelijkheid opstappen langs Turnhoutsebaan tot Wijnegem, vermelden!) -l- M. Berkvens

Waregem. Vlaamse Ardennendag: bezoek aan het Bouvelobos -b- 14 u. kerk Wortegem-Petegem -l- T. Demuytere -e- 17 u.

Westkust. Fauna en flora van het woud van Eperleques en van Clairmarais -b- 8.15 u. Stadhuis Markt Veurne, 9.15 u. parking Blockhaus Watten -l- G. Warreyn -e- 17.15 u.

Wulp. Plantentocht E3-plas-Plasneetje te Retie -b- 9 u. Baan

Arendonk-Retie, beneden aan de brug over E34 (afrit 26) richting Retie -l- L. Adriaensens -e- 12 u.

Zuid-Limburg. Opening wandelpad en rondwandeling in de Kevie -b- 14 u. Blaarmolen, Kevieweg -l- R. Nijssen -e- 17.30 u.

Zuid-West-Brabant. Wandeling in Bois des Rocs in Fouquez: geologie en voorjaarsflora -b- 8 u. Possorplein, Halle, 8.30 u. Bois des Rocs -l- J. Desmet -e- 17 u.

27

Noord-Limburg. Natuurexploratie -b- 14 u. Wateringhuis, Vloeiweiden, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- H. Vaesen -e- 16.30 u.

Noord-Limburg. Beluisteren van de nachtegaal -b- 19.30 u. Wateringhuis, 20 u. Wateringen, Oude Maai, Lommel-Kolonie -l- A. Mertens -e- 23 u.

29

Aalter. Voordrachtavond: erfbeplanting -b- 20 u. Cultureel Centrum, Stationstraat 47, Aalter -l- S. De Bruycker -e- 21.30 u.

'sHeerenbosch. Uilen- en nachtegalenwandeling -b- 21 u. ingang Lippelobos, Lippelostraat, Malderen-Londerzeel -l- M. Aerts -e- 24 u. -m- laarzen, nachtkijker.

30

Geraardsbergen. Uilentocht in Raspaillebos -b- 20.30 u. kerk Grimminge -l- K. Steenhoudt -e- 23 u.

Land van Waas-Noord. Fietstocht: Wegbermen in Stekene: soorten bermen, begroeiing, onderhoud, voorstel tot beheer. -b- 14 u. Markt Stekene -l- J. Van Dooren -e- 17.30 u.

Lier. Nachtegalentocht -b- 19 u. kerk Lisp, Lispersteenweg, Lier -l- G. Verstockt -e- 22 u.

Midden-Limburg. Afbreken van plastic en draad van de padenoverzet -b- 9 u. Ballewijerweg -l- M. Schepers -e- 12 u.

Nat. Werkgr. Botanie. Planteninventarisatie van km-hok in de Juliennevallei -b- 9 u. kerk van Sarolay, afrit 3 op snelweg E25 -l- A. Van den Bergh -e- 17 u. -m- flora, loep, drank, picknick.

'sHeerenbosch. Werkgroep Natuurtuinen: planten leren determineren in het veld -b- 14 u. Levieken, Brouwerijstraat, Steenhuffel -l- M. Aerts -e- 17 u. -m- flora, loep.

INFONAMIDDAG KERKUIL

Ter gelegenheid van haar 15-jarig bestaan richt de Kerkuilwerkgroep Nete & Demer en infonamiddag in over de Kerkuil en wel op:

zondag 17 april 1994 om 15u30 in het Monfortanen-college, Aarschotsesteenweg te Rotselaar.

Er wordt een diareeks over de werking rondom de Kerkuil en een videofilm vertoond; er is ook een infostand opgesteld. Drank en broodjes zijn verkrijgbaar.

Prijs: -12 jaar: gratis; in voorverkoop 100 F. Info en kaartverkoop:

A. Cristael tel. 014/54 15 35

L. Smets tel. 016/44 83 34

WORKSHOP KERKUIL

Voor de workshop over de Kerkuil, die doorgaat op zaterdag 16 en zondag 17 april e.k. is de organisator (De Kerkuilwerkgroep Nete & Demer) op zoek naar een Wielewaler die vlot kan vertalen van Nederlands, Engels naar Duits en omgekeerd. De organisator staat in voor logement en maaltijden.

Alle inlichtingen bij Ludo Smets, tel. 016/44 83 34

WIELEWAALBIBLIOTHEEK

Onlangs ontvingen we vanwege Mark Smets uit Turnhout voor de uitbreiding van de Wielewaalbibliotheek een verzameling recente en oudere boeken i.v.m. natuur, landschap en milieu en een aantal jaargangen van natuurtijdschriften.

Van harte dank.

Leden die dit voorbeeld willen volgen nemen best contact op met de Wielewaalcentrale.

TE KOOP

Tijdschriften GRASDUINEN. Gegarandeerd perfecte staat. 10 jaargangen '80 tot '90 (dus 120 stuks), waarvan 4 jaargangen verzameld in Grasduinenmap.

Vanderjeugt K., A.V. Vlienderbekerstraat 10, 8511 Aalbeke (Kortrijk) - Tel. 056/40 14 69

TE KOOP

Verrekijker Optolyth 10 x 50, fototoestel Minolta X-700, verdubbelaar Tamron voor Minolta, beschermhoes voor Kowa TSN-1, alles in perfecte staat. Prijs o.t.k.

Bevragen: Iwein Mauro, tel. 09/349 21 30

KERKUILBESCHERMING ALS UITGANGSPUNT VOOR EEN ALGEMENE LANDSCHAPSBESCHERMING

In Vlaanderen
kan de Kerkuil

sinds 1980 rekenen op

rechtstreekse hulp van de Kerkuilwerkgroep

BROEDGELEGENHEID

Vroeger vonden Kerkuilen een onderdak in gebouwen zoals kerken, schuren of kasteelruïnes. Deze lagen meestal ingesloten in het boereland, temidden van prooirijke hagen, akkerranden, knotwilgenrijen en houtwallen omringd door vrij ruw grasland.

In de jaren '60 en '70 wijzigde de leefwereld van de Kerkuil zich indringend: er was het probleem van de bestrijdingsmiddelen, en het verlies aan broedplaatsen.

Kerktorens en oude gebouwen werden met draad dichtgegaasd om de verwilderde reisdieven buiten te houden. Ook de Kerkuil werd op die manier de toegang ontnomen. Deze situatie blijft tot nu steeds voortduren. Bovendien worden de klassieke oude boereschuren meer en meer vervangen door geheel gesloten hangars.

BESCHERMING

De Kerkuilwerkgroep heeft tot doel de nog resterende broedplaatsen veilig te stellen en op geschikte plaatsen nieuwe (terug) broedgelegenheid te scheppen d.m.v. het plaatsen van speciale nestkasten. (zie Grafiek 1)

BIOTOOPBEHEER EN -BESCHERMING VOEDSELAANBOD

Ook de voedselgebieden van de Kerkuil zijn erg ingekrompen door het steeds intensiever bewerken van de landbouwgronden en door grootschalige verkavelingen, droogleggingen en vooral het verdwijnen van de kleinschalige landbouwelementen zoals terpen, holle wegen, haagkanten, knotwilgenrijen, houtwallen en ruige hoekjes.

De verstedelijking van het landschap bracht géén nieuwe broedgelegenheid maar verkleinde het biotoop van de Kerkuil zodat het voedselaanbod alsmaar kleiner werd.

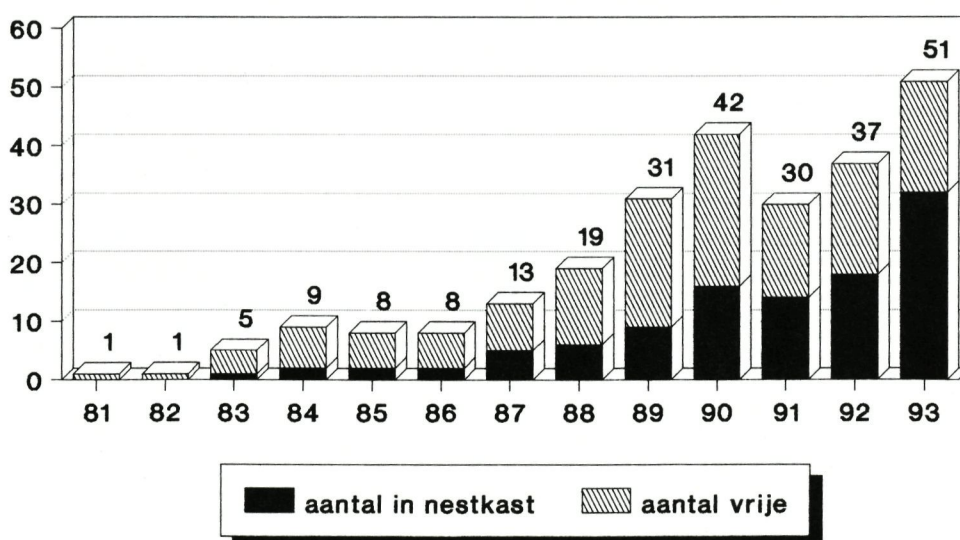
BESCHERMING

Vanzelfsprekend moet er gewerkt worden aan een "algemene landschapsbescherming" willen wij de Kerkuil als broedvogel behouden. Dit betekent het onderhouden en heraanleggen van deze kleine landschapselementen zoals knotwilgen, haagkanten, houtwallen, ruige weiden, hoogstamboomgaarden en poelen. Daarin vindt de Kerkuil immers zijn voedsel. Tevens worden hooi- en houtmijten aangelegd in de onmiddellijke omgeving van de broedplaatsen, kleine graanveldjes ingezaaid en 'muizenhaarden' gecreëerd.

Grafiek 1: voorbeeld van populatiegroei d.m.v. nestkasten. Verhouding tussen het aantal broedgevallen in nestkast en het aantal vrije broedgevallen per jaar.

BROEDGEVALLEN KERKUIL - NETE- EN DEMERVALLEI

Aantal gecontroleerde broedgevallen

Tyto alba

VERKEERSSLACHTOFFERS

Het aantal verkeersslachtoffers neemt jaarlijks zo sterk toe, dat dit nu de doodsoorzaak nummer één is voor de Kerkuil. De wegbermen die rijk zijn aan muizen en de lage vlucht van de Kerkuil bij het jagen en overvliegen van de rijweg zijn de twee elementen die dit veroorzaken.

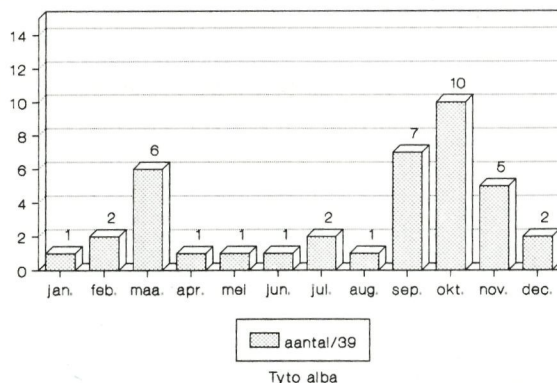
Bij een studie van verkeersslachtoffers is gebleken dat het jonge Kerkuilen zijn die als verkeersslachtoffer worden teruggemeld vaak tussen 10 en 75 km van hun geboorteplaats. Ook werd vastgesteld dat de meeste van deze vogels tussen de tweede en vijfde maand na ringdatum reeds slachtoffer werden van het verkeer, wat overeenstemt met de periode waarin de meeste jongen ook uitvliegen: het grootste aantal slachtoffers valt in de periode september-november (zie Grafiek 2).

Een tweede piek van verkeersslachtoffers merken we op in maart, vaak gaat het hier om volwassen vogels. Op dat ogenblik breekt immers de paartijd aan waarbij vooral het mannetje onder stress komt te staan om zoveel mogelijk prooi aan te brengen die vaak in de omgeving van bermen is te vinden.

Grafiek 2: aantal verkeersslachtoffers Kerkuil per maand.

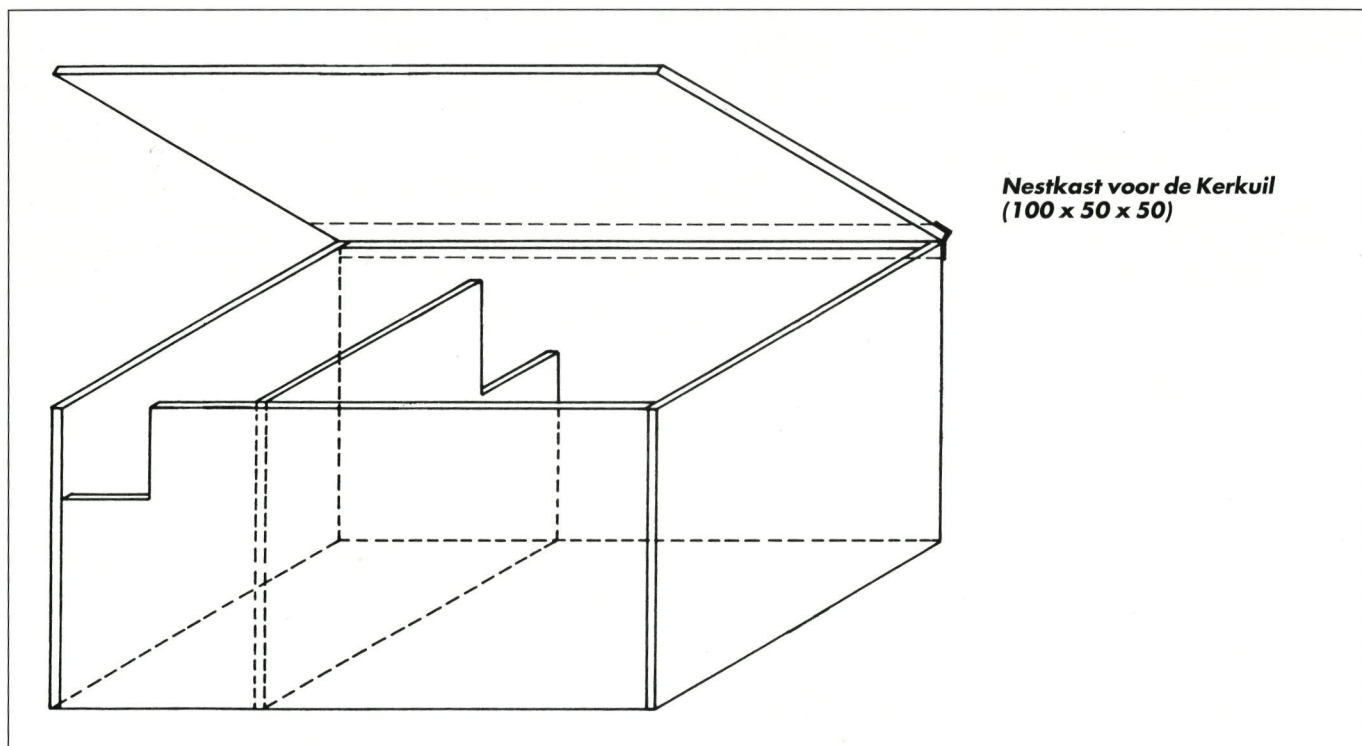
VERKEERSSLACHTOFFERS KERKUIL

Analyse maandaantallen (geringde vogels)

HABITAT-MODELLERING

De Kerkuil is een top-predator die een spectrum aan prooi-soorten heeft, vooral muizen. Als enige uilesoort slaat de Kerkuil ook spitsmuizen. In tegenstelling tot de andere muizesoorten (voornamelijk planteneters) eten spitsmuizen ook insecten. Dat maakt van de Kerkuil een 'indicator' voor de kwaliteit van het biotoop waarin hij leeft. Het schetst ook meteen zijn mogelijkheden tot 'homing'. Vandaar dat het Kerkuilenproject ook moet gezien worden in een ruimer kader van algemeen natuurbehoud.

**Voor alle inlichtingen kan U terecht bij:
Algemeen Coördinator Ludo Smets
Baron E. Descampsiaan 64 – 3018 Wijgmaal-Leuven
(016) 44 83 34 (tussen 14 en 20 uur)**

Een uitgave van 'Kerkuilwerkgroep' met steun van:

5 v o o r 1 2

Jachtbeurs in Gent

Op 30 april is het weer zover: Flanders Expo nv organiseert opnieuw een beurs voor de jager. Ja, alleen voor de jager... deze keer vallen de vissers uit de boot en kreeg deze beurs de naam "Hunting" mee. Deze beurs vindt plaats in de gebouwen van Flanders Expo te Gent van 30 april t.e.m. 2 mei 1994.

Natuurlijk laat het KBVBV deze "promotiestunt voor de jacht" niet zonder tegenstand plaatsgrijpen. Deze keer drukken we de neus van de jagers op het afval dat ze in de natuur achterlaten. Met afval bedoelen wij de duizenden lege patroonhulzen die overal achteloos worden achtergelaten.

Medewerkers van het KBVBV en de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming (JNM), hebben tijdens hun natuurwandelingen duizenden leeggeschoten patroonhulzen uit de natuur weggehaald; patroonhulzen die zelfs in groten getale in natuurgebieden en -reservaten werden teruggevonden. Zijn de jagers dé enige echte natuurkenners en -beschermers zoals ze de publieke opinie trachten te doen geloven? Laat ons niet lachen!

Wij gaan op de opening van deze "beurs van de dood" de gevonden patroonhulzen "teruggeven". Deze platieken troep hoort niet thuis in de natuur. De loodhagel uit die hulzen, kunnen we echter niet teruggeven: wanneer u weet dat per schot circa 32 gram lood in het milieu terecht komt, dan kunt u wel denken dat de jagers voor heel wat milieuproblemen zorgen, zoals bv. loodvergiftiging van watervogels die in ondiepe plassen loodhagel opnemen omdat ze die aanzien als kleine steentjes. Deze werken in de maag als een soort molenstenen tijdens het kapotmalen van het voedsel.

Ook vormt de jacht met loodhagel een zware belasting van ons ecosysteem.

Lood afkomstig van de jacht komt in metaalvorm in het milieu terecht. Onder invloed van vocht en schurend zand zal het langzaam verweren en oplossen. Het komt dan in de bovenste grondlaag terecht en kan via planten en dieren (regenwormen) in de kringloop belanden.

Uur en plaats van samenkomst voor deze manifestatie: parking Flanders Expo, 30.4.94 om 9.30 u.

Ook Wielewalers kunnen deelnemen aan de manifestatie. Lege patroonhulzen mogen meegebracht worden.

Recent nieuws over de vogelvangst in Vlaanderen en Wallonië

- Bij M.B. van 17 september 1973 werden de vinkeniers verwittigd dat de bevoorrading met zangvogels, gevangen uit de natuur, zou worden afgeschaft. Vanaf 1974 verscheen elk jaar een ministerieel besluit tot regeling van de bevoorrading van de vogelkwekers en vinkeniers.

Deze tijdelijke en degressieve bevoorrading van Vinken uit de natuur had tot doel de kweek in gevangenschap te bevorderen, zodat de wildvang uiteindelijk kon afgeschaft worden. Spijtig genoeg zijn de aantallen Vinken die uit de natuur op een officiële wijze gevangen werden, zeker niet degressief te noemen. Daarom stelt het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels aan minister De Batselier voor in het Vlaamse Gewest de bevoorrading van Vinken volledig af te bouwen in de volgende 5 jaar, d.i. van 1993 tot en met 1998.

- Minister De Batselier beloofde op 13 september 1993 in Anderlecht de bevoorrading van de vinkeniers vanuit de natuur de komende jaren geleidelijk terug te brengen tot nul. In 1993 mochten nog 9.000 mannetjes en 9.000 vrouwtjes Vinken gevangen worden, een aanzet om zelf te gaan kweken. De minister wil ook de controle op de vangst verscherpen.

Vink

foto: A.C. Zwaga

- Het beste nieuws komt van Wallonië. Voor de eerste maal in de geschiedenis gaat de officiële vogelvangst niet door dank zij een kort geding dat het B.V.B.V. had aangespannen bij de Raad van State tegen het Waalse Gewest.

De Raad van State besloot dat de vogelvangst in het Waalse Gewest onwettig is en heeft het besluit van 19 september 1993 van de Waalse Regering, die de vangst van stand- en trekvogels toelaat, opgeschort.

Het verbod op de vogelvangst zal een heilzame invloed uitoefenen op onze avifauna.

Op deze maatregel werd al lang ge-

wacht door de grote meerderheid van de bevolking.

H. Franckx

Slovakije zet wildstand om in Westerse deviezen

In de pers verschenen berichten over de mogelijkheid die Slovakije voortaan biedt aan West-Europese jagers om deel te nemen aan safaris in de natuurgebieden van dat land, o.a. in het Topolcianky-reservaat. Naast kleinwild biedt men ook heel wat wild aan (Edelherten, Damherten, Moeflons, Reeën, Everzwijnen) en zelfs roofwild zoals Bruine Beer, Wolf en Lynx.

Hiervoor moet men dan wel betalen: een kapitaal Edelhert kost, naargelang de breedte van het gewei, tot 370.000 frank. Voor een prijs van 92.000 tot 148.000 frank mag u een Bruine beer neerleggen. Slovaakse agentschappen schatten de jaarlijkse opbrengst van die jacht op 75 miljoen frank. Vorig jaar werden er al 70 Bruine beren afgeschoten, de helft daarvan door Duitse, Oostenrijkse, Italiaanse en Franse jagers.

Steven Keteleer wil iets gaan ondernemen tegen deze praktijken.

Wielewaalleden die hem daarbij willen helpen, kunnen met hem contact opnemen op tel. nr. 03/455 43 25.

SLUITINGSPERIODE WIELEWAAL- SECRETARIAAT

**HET WIELEWAALSECRETARIAAT TE
TURNHOUT
ZAL GESLOTEN ZIJN
VAN 15 JULI TOT EN MET
1 AUGUSTUS E.K.**

REIS NAAR EN DOOR SCANDINAVIE

(14 tot 18 dagen)

Tijdens deze reis willen we de vogels observeren die typisch zijn voor het Hoge Noorden. We kunnen o.a. bekijken duikers, IJseend, Ruigpootbuizerd, Zeearend, de vijf soorten alken, Taigagaaï, Bruinkopmees, Wilgengors en vele andere.

Deze reis wordt in het Frans geleid en zo nodig ook in het Engels.

Inlichtingen kunnen ingewonnen worden bij de volgende gidsen:

Hugues Dufourny, 20, rue du Raimbaix,
7387 Honnelles - Tél. 065/75 97 98

Valéry Schollaert, 49, avenue de Tervuren,
1040 Bruxelles - Tél. 02/734 08 55

Deze reis wordt georganiseerd door:

Travel Gallery (A 1848)
152, Chaussée d'Alsemberg,
1060 Bruxelles
Tél. 02/538 72 10

TE KOOP

Oculair Kowa TSN

20 x W: 3.500 F - 40 x W: 3.000 F

Zeer goede staat. Tel. 03/480 61 78 (rond 18 u.)

Grasduinen - alle nummers vanaf oktober 1980 tot december 1991. Prijs: 5000 F.

B. de Bruyckere, tel. 059/70 97 70

Wegens aankoop nieuwe verrekijker: Telescoop Kowa TSN-1, met 20 x Wide oculair en 20-60 x zoom oculair. Waterdichte en speciaal aangepaste beschermhoes. Alles perfect in orde. Pas nagekeken door de invoerder. Vaste prijs: 25.000 F.

Tel. 03/235 12 68 (vragen naar Sepp)

SWAROVSKI
OPTIK

SLC. Kompakt, ergonomisch design, meermaals bekroond met internationale prijzen.
Uitstekende beeldweergave met een perfecte randscherpte, natuurgetrouwe kleuren en optimaal contrast.
SWAROTOP multilagen coating voor een maximale lichttransmissie. Robuust en waterdicht.

Bijkomende informatie verkrijgt U bij Uw detailhandel of bij
NV TYROLIT BELGIUM · Afd. SWAROVSKI OPTIK
Bollinckxstraat 43 · 1070 Brussel · Tel. (02) 521 53 95 · Fax (02) 521 62 04

voor u gesprokkeld

Samenstelling: H. Franckx en R. De Fraine

Bronnen: *British Birds* 80/10, 86/11 en 86/12, DS 29.9.93, *Het Vogeljaar* 41/4, Kerkuilenwerkgroep Nete- en Demervallei, *Milieurama* 1993/10, *Ökologie der Vögel* 15/1, *Vogelkundliche Hefte Edertal* nr. 19.

- Het Zoerselbos heeft een totale oppervlakte van ongeveer 500 ha, waarvan 380 ha beschermd werd als landschap. Op 28 juni 1993 kocht het Vlaams Gewest hiervan 16ha 57a en 36ca, gelegen in het centrale gedeelte van het bos in de zg. "Hooydonckse Beemden". Dit gebied kreeg het statuut van gericht staatsnatuurreserveaat.

- De Ronde Put te Postel heeft een oppervlakte van 169 ha 28a en 43 ca. Het gebied werd aangekocht door het Vlaams Gewest op 25 juni 1993 en kreeg eveneens het statuut van gericht natuurreserveaat.

- Volgens de Zuidhollandse Milieufederatie zouden bollen van tulpen en Narcissen vervuiling en natuurvernietiging teweeg brengen. Vooral de Hyacint is een gifbol bij uitstek. Wil men toch bollen in de tuin, neem dan soorten die zichzelf vermeerderen, zoals Sneeuwkllokje, Winterakoniet, Krokus en Blauwe druif (Grasduinen, december 1993).

- Het natuurreserveaat van de Coto Doñana, gelegen aan de monding van de Guadalquivir, 80 km stroomafwaarts van Sevilla, is een van de laatste grote Europese wildgebieden. Op papier is de toekomst van het gebied veilig: Spaans Nationaal Park, EG-vogelrichtlijngebied, Ramsar-gebied en Unesco-wereldbelangrijk-reserveaat. De praktijk is echter anders.

In 1986 werden 20.000 vogels gedood door afvalwater, door de lokale bevolking

geloosd in de moerassen. Niemand werd gestraft. In 1987 werden ruim 4000 ha moeras illegaal ontwaterd en omgeploegd. Niemand reageerde.

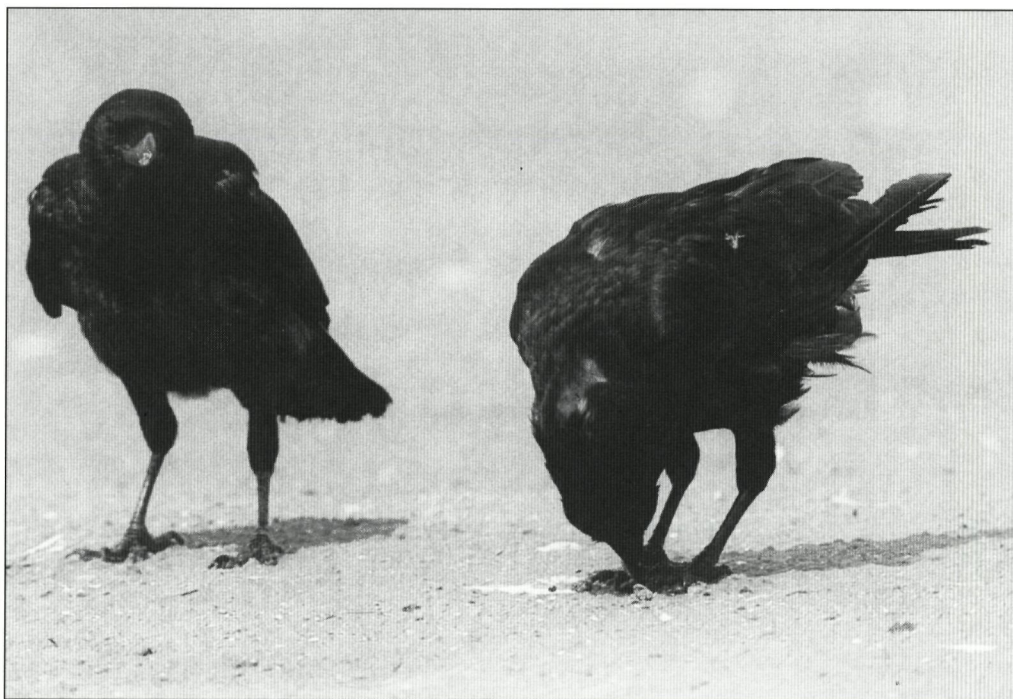
In 1988 werden de plannen bekend voor de bouw van een nieuw toeristisch complex van 640 ha met 32000 bedden in hotels, appartementsgebouwen en villa's. Het terrein zou onttrokken worden aan het beschermd gebied. Samen met de reeds bestaande badstad van Matalascanas, waar in de zomer 85000 toeristen verblijven, zou de watervoorraad van het reserveaat hierdoor onvermijdelijk aangetast worden. Ditmaal bonden twee natuurbeschermers de strijd aan. Gesteund door natuurvrienden uit Groot-Brittannië en Duitsland

konden zij na een vier jaar lange strijd voorkomen, dat het project doorging. Het was vooral door artikels in *Time* en *Der Spiegel* dat het bestuur van Andaloesië in maart 1992 het project blokkeerde (*Readers Digest*).

- Volgens de huidige reglementering in het Vlaamse Gewest is een vergunning voor het plaatsen van kraaievangkooien niet nodig. De vangkooien mogen bovendien heel het jaar vangklaar opgesteld worden. Vlees mag niet als lokvoer gebruikt worden en alle vogels, behalve kraaiachtigen, moeten onmiddellijk vrijgelaten worden. Nu worden, naast kraaiachtigen, helaas ook roofvogels gevangen, vooral in de herfst en in de winter. Volgens een onderzoek van de heer L. Delsupehe worden

een groot aantal Haviken en Buizerds, in kraaievangkooien gevangen, niet opnieuw in vrijheid gesteld. De heer Delsupehe is jager en ex-beheerder van de Koninklijke St.-Hubertus-Club van België. Hij stelde minister De Batselier voor dat deze vangkooien niet vangklaar zouden mogen opgesteld worden van 21 september tot 21 maart. De minister vroeg advies aan de Hoge Raden. De Hoge Raad voor Natuurbehoud was hiermee akkoord, de Hoge Jachtraad vond dat de kooien heel het jaar moesten klaar staan. Afwachten maar!

- Het Averegtdomein te Hallaar werd door het OCMW van Heist-op-den-Berg overgedragen aan de provincie Antwerpen. het OCMW kocht 51 ha van

Zwarte kraai met jong (links)

foto: A.C. Zwaga

het Averegtenbos in 1972 en redde zo het gebied van verdere verkaveling. Later werd het eigendom met naastliggende percelen uitgebreid tot 80 ha. De Averegten is het 19e provinciaal domein. De provincie Antwerpen is hiermede de koploper van ons land in groene ruimtes. Ze heeft nu 3800 ha bos in eigendom, 300 ha meer dan Limburg. Onze Wielewaal-afdeling Netevallei richt al vele jaren maandelijks geleide uitstappen in in de Averegten.

- Minister Kelchtermans heeft het gewestplan Mechelen gewijzigd om het Kesselse Soldatenplein een definitieve bestemming te geven als bos- en natuurgebied. De gemeente Nijlen kan nu het domein van bijna 20 ha aankopen van Landsverdediging. Wielewaalafdeling Lier werd gevraagd een beschrijving op te stellen van de ecologische waarde, de fauna en de flora van het gebied. De gemeente Nijlen wil het Soldatenplein gebruiken voor passieve recreatie, in hoofdzaak voor wandelingen.

- Minister Sauwens heeft de Antitankgracht definitief gekenschetst als waardevol landschap. Het Antitankkanaal strekt zich uit over een lengte van 33 km tussen Zandvliet en Oelegem. Volgens de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen heeft zich in en rond de gracht van zeldzame flora en fauna ontwikkeld. De voorlopige bescherming van het gebied lokte heel wat protest uit. De NMBS droomde van een goederenspoorlijn van Antwerpen naar Duitsland op dit tracé en het Antwerpse havenbedrijf wilde de strook reserveren voor de aanleg van een duwvaartkanaal tussen de Antwerpse haven en het Albertkanaal. Beide instanties dienden bezwaren in,

maar die wogen niet op tegen de vele positieve reacties van de betrokken gemeentebesturen en de milieugroepen.

- Het Wielewaalechtpaar Colin Edwards uit Geel, verbonden aan de Schola Europaea van Mol, was op vakantie in Malta. Zij waren ten zeerste verontwaardigd over het vangen en afschieten van de trekvogels, zowel op Malta als op Gozo.

Zij richtten protestbrieven tot de verantwoordelijke autoriteiten en besloten Malta niet meer te bezoeken zo lang deze middeleeuwse activiteiten voortduren. Tevens raden zij alle vogelvrienden aan hetzelfde te doen.

H. Franckx

- Het broedseizoen 1993 van de Kerkuil in Nete- en Demervallei was het meest succesvolle van de laatste 15 jaar: iets meer dan 70 broedgevallen, waarvan zes tweede broedsels konden worden vastgesteld. Het nestgemiddelde van 3,9 jongen per nest lag duidelijk boven het gemiddelde van 3,3 maar op een kritiek moment, einde juli/begin augustus, stierven bij sommige broedparen bijna alle jongen door het slechte weer. Tweede broedsels zijn in Vlaanderen uitzonderlijk. Enkel in 1989 kon men in Nete- en Demervallei één tweede broedsel vaststellen.

- Twee mannetjes en één vrouwtje Huismus werden waargenomen toen ze samen een Europese Tjittjak (een gekko-soort) van ongeveer vijf centimeter vingen, afmaakten en wegsleurden om op te eten.

- Tijdens het prille broedseizoen thermiekten pas gekoppelde Zwarte Ooievaars boven hun nestplaatsen in het oosten van Oostenrijk. De partners vlogen dan dicht bij elkaar, synchroon, achter of boven elkaar, vijf tot dertig meter boven de kruinen van

de bomen. Er waren soms muzikale roepen te horen. Regelmatig werden duik- en rolvluchten gehouden, dalend in etappes van vijf à tien meter, een beetje gelijkend op de baltsvlucht van de Kievit. Na deze ceremonies vlogen beide partners, dicht bij elkaar, terug naar het nest. Er werd éénmaal een begin van paring waargenomen. Uit dit alles blijkt dat deze vluchten kunnen begrepen worden als territoriaal en koppelbindend gedrag.

- In mei-juni 1992 werden er in twee dorpen in Hessen (D.) Grote bonte spechten waargenomen die zich gespecialiseerd hadden in het openbreken van natuurlijke nesten en kunstnesten van Huiszwaluwen het openpikken van de eieren en het opzuigen van de inhoud ervan. De verklaring voor dit bizar gedrag kan tweërlei zijn: ofwel gaat het hier om een geval van voedselspecialisatie of anders hadden de spechten op dat moment te weinig insecten om te eten en waren de ei-inhouden vervangvoedsel. Feit is dat meer dan de helft van de Huiszwaluwen wegtrok en elders ging broeden.

- Een adulte Roodborst wachtte trouw onder een opgehangen voederplaats op een koppel Grote Bonte spechten die er zich kwamen bevoorraden; hij was vooral geïnteresseerd in de kruimels die naar beneden vielen. Op een gegeven moment fladderde één van de spechten naar beneden, zette zich op de Roodborst en doodde deze met drie hevige snavelstoten. Geen van de twee spechten bekommerden zich later nog om de dode vogel.

- In Biosfeer 2, de mini-aarde onder glas, waarbij acht mensen samen met 4000 andere levende wezens werden ingesloten in dienst van de wetenschap, in Oracle (VSA) had men o.a. een aantal Cordon-bleuvinken mee opgesloten die alle de eerste winter stierven. Drie mussen

en één Krombekspotlijster echter, die bij de installatie binnengeglipt waren, konden ondanks verwoede pogingen van de econauten niet buitengejaagd worden. De lijster at al hun insecten op en wat erger was, men kon de vogel niet buiten laten omdat alles verzegeld was. Biosfeer 2 is intussen open maar het is nog steeds niet gelukt de Krombekspotlijster te pakken te krijgen. Een lesje in nederigheid voor wie denkt dat je een ecosysteem volledig kunt controleren.

- Het is goed mogelijk dat de toename en afname van Goudvinken in het broedgebied in relatie staat met de toename en afname van hun meest-bekende predator, de Sperwer.

- In 1992 werd er in Groot-Brittannië (+ 1 in Ierland) een recordaantal van 106 waarnemingen van Roodpootvalken gehomologeerd; het comité was ontgoocheld over het feit dat er zo weinig goede beschrijvingen waren binnengekomen op één uitzondering na: een groep golvers, niet-vogelkijkers, waren onder de ban gekomen van een Roodpootvalk en leverden een perfecte beschrijving af.

- 1993 was het tiende opeenvolgende jaar dat een vrouwtje Bengaalse stern (een sternesoort uit Noord- en Oost-Afrika), op een Grote sternekolonie op de Farne Islands (Engeland) verbleef en gepaard was met een Grote Stern. Dit koppel heeft reeds enkele hybride-jongen met succes grootgebracht.

- In Turkije worden vooral eerstejaars Grauwe klauwieren in inloopkooien gevangen. Deze vogels dienen dan als levende lokvogel voor de vangst van Sperwers. De klauwieren krijgen oogkleppen en worden op de "roer" gezet. Zodra er een Sperwer in zicht komt wordt de roer be-

Roodborst

foto: A.C. Zwaga

Groepsreizen, georganiseerd door

EDEN TRAVEL s.p.r.l. - lic. A 1320

383, Chaussée d'Alsemberg, 1180 Bruxelles
Tél. 02/346 63 63

Gids: *Hugues Dufourny, 20 Rue du Raimbaix*
7387 Honnelles - Tél. 065/75 97 98

Deze reizen worden in het Frans en indien nodig ook in het Engels geleid.

Madeira

Eén week, eind juli of begin augustus. Eén reis die gewijd wordt aan Trocazduif en zeevogels.

Florida

2 weken in september. De Everglades en andere prachtige streken in Florida in deze top van de herfst-trekperiode. Roofvogels, steltlopers, Parulidae, enz.

Israël

2 weken in november. Einde van de trek en begin van de overwintering. Honderden arenden en zeker een of andere zeldzame soort.

Marokko

2 weken tijdens de kerstvakantie. Voor de derde keer naar Marokko, na twee zeer geslaagde reizen. De Hoge Atlas, de steile rotsachtige Atlantische kust, zandwoestijn. Marokkaanse specialiteiten in prachtige landschappen.

wogen zodat de Grauwe klauwier "opvliegt" en daarmee de aandacht van de Sperwer trekt. De gevangen Sperwers worden gebruikt voor de vangst van Kwartels. De jacht op en met de Grauwe klauwier wordt nog voornamelijk bedreven in Joegoslavië, Griekenland, Turkije, Libanon en Egypte.

- De Haviken die in Groot-Brittannië broeden zijn geen vogels uit West-Europa die over het Kanaal zijn gevlogen en zich daar gevestigd hebben, maar wel ontsnapte vogels van Britse valkeniers of vogels die uit gevangenschap werden gelost. De Britse populatie Havik wordt nu op ongeveer 200 à 300 broedparen geschat.

- Bij een recente telling in Groot-Brittannië van ontsnapte en/of geïntroduceerde ganzen kwam men uit op 338 hybride exemplaren. De meest voorkomende bastaard was Canadese gans & Grauwe gans (262 ex.) op 88 verschillende plaatsen. Hieruit blijkt dat ontsnapte of geïntroduceerde ganzen in het wild met eender welke gans broeden, soortgenoot of niet en dat sommige van deze vogels jongen voortbrengen die vruchtbaar zijn, hoewel dit niet de algemene regel is.

- De Engelsen maken elk jaar een top 10 van overwinterende vogels in hun tuinen en parken. In het seizoen 1992-1993 werden 211 tuinen onderzocht. In al de onderzochte tuinen werden Merel en Pimpelmees gezien. In 94% van de tuinen: Heggemus, Roodborst, Koolmees, Spreeuw, Huismus, Vink en Groenling. Voor het eerst sinds 22 jaar viel de Zanglijster uit de top. Zijn plaats werd ingenomen door de Ekster die op 72% van de plaatsen werd waargenomen.

- In *Oriolus 55/3* verscheen een artikel van J. Van Impe en P. Maes over het uitzonderlijk belang van het Verdrongen Land van Saefinghe als foerageer- en slaapplek van wilde ganzen; beide auteurs beschouwden de jacht als een reële factor die een verdere uitbreiding van het ganzenbestand rond het Verdrongen Land in de toekomst zou beperken. De Stichting "Het Zeeuwse Landschap" heeft nu dat deel aangekocht waarop nog gejaagd werd zodat de jacht nu tot het verleden behoort en de vogels er een unieke en veilige verblijfplaats hebben bijgekregen.

R. De Fraine

ERRATUM

De kafffoto van het januarinumnummer was afkomstig van L. Cuylaerts.

Door een vergetelheid werd dit niet vermeld.

TE KOOP

Minolta-lens. Autofocus-zoom 75 mm - 300 mm + macro. Diaf. 4,5 - 5,6 = 9.000 F

Minolta-lens. Autofocus-zoom 100 mm - 360 mm Macro. Diaf. 4,5 - 5,6 = 8.000 F

Telef. 051/20 61 33 of 058/51 97 61

VERENIGINGSBERICHTEN

Congresuitstappen langs de randen van de Vlaamse Ardennen

29 mei 1994

Afdeling Geraardsbergen behoort tot de jongste van het Wielewaalpatrimonium. Haar gebied wordt begrensd door de valleien van de Dender en de Mark en telt heel wat heuvelruggen waarop grote en kleine bossen floreren: garanties genoeg voor een ruime variatie aan mooie natuurgebiedjes die elke natuurliefhebber kunnen boeien.

Het lag voor de hand dat in deze waardevolle streek een reservaatwerking op gang zou komen. In 5 jaar tijd werd, in nauwe samenwerking met afdeling Schelde-Leie en het KBVBV, meer dan 60 hectare natuurgebied veilig gesteld voor de toekomst. De Rietbeemd is met haar 45 hectare het grootste reservaat uit de streek en omvat diverse moerasbiotopen. In een andere uithoek van het afdelingsgebied startten drie jaar geleden de aankopen in het Trimpontbos. Het project breidt zich nu uit naar het omliggende Haeyesbos en Steembergboos. Samen met Le Tournibois, onlangs aangekocht door het KBVBV, zijn deze kleine bosjes een mozaïek van Vlaamse-Ardennenschoon in een nog uitermate kleinschalig landschap. Als verzamelplaats kozen we voor het Koetsenhuis van de Sint-Adriaansabdij, gelegen in het hartje van de mattetaartenstad. Het rustieke kader van deze plek leek ons ideaal om in de gepaste wandelsfeer te komen.

De ijskelder van de abdij werd geschikt gemaakt als vleermuizenreservaat en is een mooi meegenomen attractie voor tijdens de picknick.

Plaats van samenkomst

Het Koetsenhuis van de Sint-Adriaansabdij.

Dit gebouw is langs twee verschillende wegen bereikbaar:

Ingang 1:

Abdijsstraat 10, 9500

Geraardsbergen.

Deze ingang ligt in het hart van de

stad, niet ver van de Grote Markt (hoofdkerk). Vanaf het marktplein zullen Wielewaalpijlen de weg naar de abdij aanduiden. Er is voldoende parkeergelegenheid op de parking van de abdij.

Ingang 2:

Langs de baan Geraardsbergen-Edingen. De ingang ligt tussen het Geraardsbergse sportstadion en het winkelcomplex "Denderland". Ook hier zullen Wielewaalpijlen de weg wijzen. Er is voldoende parkeergelegenheid op de parking van het film- en toneelzalencomplex "Arjaan".

Programma

09.00 u.:

Samenkomst in het Koetsenhuis van de Sint-Adriaansabdij. Koffie is ter plaatse verkrijgbaar.

09.45 u.:

Voormiddaguitstappen. De deelnemers kunnen kiezen uit 3 wandelingen:

- Wielewaal/KBVBV-reservaat "De Rietbeemd" te Overboelare/Deux-Acres.
- Wielewaalreservaat "Trimpontbos" te Everbeek.
- KBVBV-reservaat "Le Tournibois" te Everbeek.

12.45 u.:

Middagpauze in het Koetsenhuis. Koffie, soep, frisdranken, broodjes en mattetaarten zijn verkrijgbaar.

Tijdens de middagpauze wordt de ijskelder van de abdij ter bezichtiging opengesteld. De ijskelder werd door onze afdeling ingericht als vleermuizenreservaat.

14.00 u.:

Namiddaguitstappen. De deelnemers kunnen kiezen uit 3 wandelingen:

- Wielewaal/KBVBV-reservaat "De Rietbeemd" te Overboelare/Deux-Acres.
- Wielewaalreservaat "Trimpontbos" te Everbeek.
- Streekwandeling op de scheidingslijn tussen Dender en Mark, door het Bourenbos, het Arduinbos en het Boelarebos.

Een gezamenlijk einduur is voorzien omstreeks 17.30 u.

Om uw keuze uit het wandelingenaan-

bod te vergemakkelijken, volgt een beknopte beschrijving van de diverse gebieden.

Het Trimpontbos

Gelegen in de Vlaamse Ardennen, is Everbeek één van de mooiste uithoeken van ons afdelingsgebied. Het sterk golvende landschap met zijn vele holle wegjes, houtkanten en bosjes bekoort de reeds menig wandelaar.

In Trimpont, één van de bosgebieden die het aanzien van deze Brakelse deelgemeente bepalen, kocht De Wielewaal twee jaar geleden een paar percelen, het begin van een groot project.

Intussen werden immers tal van percelen aangekocht van het Haeyesbos, het Bos te Parike en het Steembergboos. Samen met Le Tournibois, een project dat onlangs door het KBVBV werd gestart, vormen deze bosjes een mozaïek van Vlaamse-Ardennenschoon.

Wij hopen hier ooit, samen met het KBVBV, te kunnen bouwen aan een miniatuurlandschap waarin de diverse boskernen, aaneengesloten door haagen, ruigtes en struwelen, één groot biologisch geheel zullen vormen.

Beuken van meer dan honderd jaar rijzen als statige zuilen omhoog en geven het bos een mystiek karakter. Ze worden aangevuld met Es en Zomereik. Langs de randen groeien Populieren die werden aangeplant ter vervanging van kaalgekapt Beukenbos. Nergens anders in de Vlaamse Ardennen komt een zo vitale natuurlijke verjonging van de Beuk voor.

Waar de boomsoort overheerst, is er weinig plaats voor een overvloedige struiklaag. Op vroegere kapplaatsen is die struiklaag vrij omvangrijk met Zoete kers, Zwarte els, Hazelaar, Eenstijlige meidoorn, Hulst, Gewone vlier, Gelderse roos, Bosroos en één enkele Ratelpopulier.

De flora langs de Terkleppebeek is typisch voor bronbossen. Op de meest modderige plaatsen groeien Bittere veldkers, Beekpunge en Heelkruid. Verspreidbladig én Paarbladig goudveil komen plaatselijk massaal voor. In een aantal beekmeanders woekert het

zeldzame Kegelmoss en op een paar plaatsen vinden we de nog zeldzame Slanke zegge. Verder groeien er typische voorjaarsbloeiers als Eenbes, Reuzenpaardestaart, Bosanemoon en de massaal voorkomende Wilde hyacint, die gedurende een paar weken de naakte Beukenbodem met een blauw tapijt bedekt.

In pioniersvegetatie waar Berk en Bramen de overhand hebben, zorgen Grasmus, Fitis, Tuinfluiter en Zwartkop voor een rijk gevuld voorjaarsconcert.

Als gevolg van de hevige voorjaarsstormen van een paar jaar geleden is het bos rijk aan dood hout. Spechten doen het er zeer goed. Zowel Grote bonte, Groene als Kleine bonte specht behoren tot de broedvogels. In de ruigtes en houtkanten rond het bos broeden Nachtegalen. Geelgorzen komen talrijk voor in het Everbeekse en zelfs de Grauwe gors broedt er nog. Op de omliggende akkers gaat de doortrek van de Tapuit nooit ongezien voorbij.

Ook roofvogels laten zich in deze bosrijke omgeving niet onbetuigd. Naast de Torenvalk, die vaste broedvogel is, worden regelmatig jagende Sperwers en Boomvalken gezien. De Buijzerd broedt in het nabije Levierenbos en is een talrijke overwinteraar. Bosuilen zijn een vaste waarde.

Behalve een gevarieerde avifauna en flora heeft het bos nog een grote troef. De Molenbeek, die achter de tuin van het Sint-Jozersinstituut te Geraardsbergen in de Dender vloeit, is niet te vergelijken met haar bovenloop te Everbeek. Men spreekt hier van de Terkleppebeek, alhoewel het om dezelfde beek gaat. Zonder enige twijfel is het deze beek die aan ons reservaat haar uitzonderlijke waarde verleent, waardoor het één van de meest interessante natuurgebieden van Vlaanderen is.

Het aanzicht van de sterk meanderende Terkleppebeek heeft al vele biologen kreten van enthousiasme doen slaken. Men waant zich inderdaad in de Waalse Ardennen en niet in de Vlaamse. Een optimale waterkwaliteit, ontelbare oeverholtes en meanders, afwisselend modderige en stenige bodems en een buitengewoon rijke beekfauna, kenmerken dit naar Vlaamse normen uitzonderlijke beekcomplex. De beek wordt bevolkt door Driedoornige stekelbaars en door primitieve vissoorten als Beekprik en Barmpje. Een recente afwissing door wetenschapsmensen maakt zelfs ge-

Trimpontbos

foto: J. Bracqué

wag van de Rivierprik. De Beekforel verdween slechts enkele jaren geleden en is een soort die op termijn zeker in aanmerking komt voor heruitzetting. Een beschermingsproject rond de Terkleppebeek is op til.

Le Tournibois

In november 1993 werden op anderhalve kilometer van het Trimpontbos aankopen gestart in en rond "Le Tournibois", een oud boscomplex op het grondgebied van de gemeente Vloesberg (Flobecques). Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels kocht er 5ha 58a gemengd loofbos en een weide. Fauna en flora van dit bos komen overeen met deze van het Trimpontbos. Het bomenbestand is evenwel meer gevarieerd. Grote oppervlakten Berkenopslag wisselen af met Populieren en meer gemengde stukken bos. We vinden er zelfs een uniform Eikenbos met bomen van een respectabele ouderdom.

De omgeving is hier nog meer glooiend, wat zich vertaalt in een uiterst reliëfrijk bos. De wandelpaden nemen er vaak de vorm aan van diep ingesneden holle wegen. Op vele plaatsen dagzomen allerlei gesteenten. Onderzoek naar Zweefvliegen bewijst dat we hier te maken hebben met een oude boskern.

De Rietbeemd, een reservaat op de taalgrens

Vijs jaar geleden werd in de Markvallei te Deux-Acres gestart met de aankoop van een paar vochtige verruigde weilandjes. het gebied staat

op de kadaasterkaarten gekend als "les Prés Rosières". "De Rietbeemd" lag dan ook voor de hand als naam voor het kersverse reservaat. Het groeide intussen uit tot 45 hectare, waarvan de ene helft in Wallonië en de andere helft in Vlaanderen. De Wielewaal, die het beheer en de aankopen verzorgt in het Vlaamse landsgedeelte, werkt hier zeer nauw samen met het Koninklijk Belgische Verbond voor de Bescherming van Vogels, dat instaat voor de aankopen in Wallonië.

De Rietbeemd ligt langs de noordelijke oever van de Mark, verspreid over de dorpen Deux-Acres, Overboelare en Moerbeke. Rust en groen zijn de hoofdkenmerken van de vallei. Van Galmaarden tot waar de Mark in de Dender uitmondt, is bewoning er omzeggens afwezig.

Het reservaat omvat de meest uiteenlopende biotopen. Vochtige hooilanden en graasweiden wisselen af met rietvelden en ruigten. De randen van het Arduinbos zijn niet veraf.

Knotwilgenrijen en hagen tooien het landschap. De nog heldere Schillebeek stroomt als een levensader dwars door het gebied.

Langs de oevers van deze beek liggen restanten van vroegere rietvelden. Op een paar plaatsen groeiden deze als gevolg van een moedig volgehouden beheer uit tot aanzienlijke kragen. Sprinkhaanrietzanger en Kleine karekiet vonden op die manier opnieuw hun weg naar de Markvallei. In de ruigten rond het Riet zorgen Wolfspoot, Pijptorkruid, Gele lis, Moerasspirea, Grote katestaart, Echte valeriaan, Kale jonker, Ruwe smele en

Pitrusweide langs de Schillebeek (Rietbeemd)

foto: K. Steenhoudt

Wilde bertram voor kleurige tinten. Ze zijn een trekpleister voor meer dan twintig dagvlindersoorten.

In de vochtige hooilanden bloeit vroeg in het voorjaar massaal de Dotterbloem. Deze wordt later gevolgd door Echte koekoeksbloem, Moerasrolklaver, Viltige basterdwederik, Watermunt, Moerasandoorn en Moeras vergeet-mij-niet.

Met de hulp van tientallen vrijwilligers werden de afgelopen vijf jaar vochtige hooilanden en Riet gemaaid, wilgen geknot en nieuwe hagen geplant. Honderden meters afsluiting werden geplaatst om het onlangs gestarte graasproject met 3 Shetlandponies en 3 Aberdeen-Anguskoeien in goede banen te leiden.

Door deze menselijke en dierlijke ingrepen wordt de variatie van het gebied in de hand gewerkt. Planten als Grote ratelaar en orchideeën koloniseren opnieuw grote delen van het reservaat. Op een paar plaatsen die regelmatig door het vee worden vertreden, vinden we Muizestaart, een soort die in België zeer zeldzaam aan het worden is.

De hagen, bestaande uit inheemse soorten, bieden een onderkomen aan heel wat vogelsoorten waaronder de Geelgors. Ze zijn tevens een verbindingsstrook tussen vele bosgebiedjes uit de regio. De Vos en enkele marterachtigen worden frequent op het reservaat gezien en nemen de beschutting van deze hagen in grote dank af.

De talrijke wilgenrijen, een niet weg te denken element in het Rietbeemdlandschap, vormen een

broedplaats voor heel wat Steenuilkoppels, Bosuil, Ransuil en Gekraagde roodstaart. Ook dagroofvogels doen het er goed. Torenvalken broeden in nestkasten en de Boomvalk komt er regelmatig op insecten jagen. De Sperwer is het ganse jaar door aanwezig. Vermoedelijk broeden laatstgenoemde 3 soorten in de onmiddellijke omgeving. Ook de Wespandief wordt steeds meer 's zomersesignaleerd. Zomer en winter verblijven Buizerden op het reservaat. Gedurende drie opeenvolgende lentes werd de Klapster er wekenlang waargenomen. In 1991 zagen we zelfs een koppeltje gedurende het ganse voorjaar baltsen. In het najaar van 1991 pleisterden er bovendien twee juveniele Zwarte ooievaars.

Door de talrijke poelen en beken is het reservaat ook een paradijs voor amfibieën. Wanneer je op een zachte, vochtige avond in het vroege voorjaar over het smalle asfaltwegje door de vallei rijdt, is het raadzaam om de snelheid te beperken. De kans is immers groot dat Padden en Bruine kikkers dan massaal de weg oversteken op zoek naar hun paaipplaatsen. Een paar weken later daagt de Groene kikker in grote aantallen op. Een luid kwaakconcert vervult dan de vallei. Naast kikkers en padden zijn ook de Kleine watersalamander en de Alpenwatersalamander aanwezig. Ook educatief wordt de Rietbeemd uitgebouwd. Met dat doel werd de schuur van de Sint-Antoonshoeve aangekocht. Van hieruit heeft men een mooi uitzicht over heel de vallei. Leuk detail: uitgerekend in deze schuur

komt dagelijks een Kerkuil roesten. (Voor meer informatie, zie het Wielewaalnummer van januari jl.)

De Valleien van Dender en Mark

Tweehonderd miljoen jaar geleden legde een golf van vulkanische krachten de grondslag voor ons huidig reliëf. Opeenvolgende ijstijden gingen als beeldhouwers het nieuwe massief te lijf. Rivieren sletten diepe dalen uit. Bergtoppen werden afgevlakt tot heuvels.

In Geraardsbergen drukten Dender en Mark hun stempel op het landschap. Tussen de beide valleien bleven de heuvelruggen van de Ourodenberg en de Bosberg overeind. Op hun steilste flanken liggen Raspaillebos, Boelarebos, Leanderbos, Arduinbos, Bourenbos en Geitenbos als stille getuigen van wat ooit één groot oerbos was. Rond de bosranden en in de laagst gelegen valleigebieden is het kleinschalige karakter van het landschap bewaard gebleven. Knotwilgen, hagen en populieraanplantingen wisselen af met glooiende weiden en ruigtes.

Vanaf de noordwestelijke flank van de Ourodenberg kijk je recht in de Dendervallei. Het panorama is indrukwekkend. Hier strekt het Bourenbos zich uit. Het is voor een groot deel de eigendom van het Geraardsbergse OCMW en bevat Zomereik, Beuk en Tamme kastanje met veel onderbegroeiing. Een uitgestrekte weide in het bos is het jachtterrein van Ransuil en Sperwer. De Vos woont in de zanderige hellingen.

Het gehucht Boureng, vlakbij de rand van het Bourenbos, is een "kruispunt" van drie provincies: Henegouwen, Brabant en Oost-Vlaanderen. Op de akkers wordt hier en daar Engelwortel (Angelique) geteeld, een plant waarvan geneeskrachtige thee wordt bereid. We bevinden ons nu in het stromingsgebied van de Mark, een riviertje dat ontspringt in het Bois de Silly te Marq, door Brabant en Oost-Vlaanderen stroomt, en in Twee-Akers in de Dender uitmondt. Hier startte De Wielewaal een paar jaar geleden met haar natuurreservaat "De Rietbeemd". Een paar percelen van het Arduinbos behoren tot het Rietbeemdreservaat. Dit bos dankt zijn naam aan de arduinsteinlagen die op verschillende plaatsen dagzomen.

Het Boelarebos bestaat overwegend uit Beuken, hier en daar afgewisseld

door een Zomereik. Langs de beek ontwikkelde zich een gemengd loofbos en meer naar beneden toe een typische moerasbosvegetatie met Els en Hazelaar. Erosie door het beekwater is er de oorzaak van dat de zijkanen en de bodem van de beek bezaaid zijn met Paneseliaanzandstenen.

Fauna en flora van deze drie bossen zijn vrij gelijkaardig en komen in grote lijnen overeen met wat men vindt in andere Vlaamse-Ardennebossen. Het hoogstamhout is een mengeling van Eik, Es, Els en Esdoorn, afgewisseld met Beuk. In het voorjaar wordt de bodem gekleurd door Bosanemoon, Wilde hyacint, Wilde narcis en Kleine maagdenpalm. Waar in de steile hellingen de zandsteenlagen dagzomen, ontspringen bronnetjes die het ontstaan geven aan diep ingesneden beekvalleities met langs de randen de twee soorten Goudveil.

In het najaar zijn deze bossen een paradijs voor de paddestoelenliefhebber.

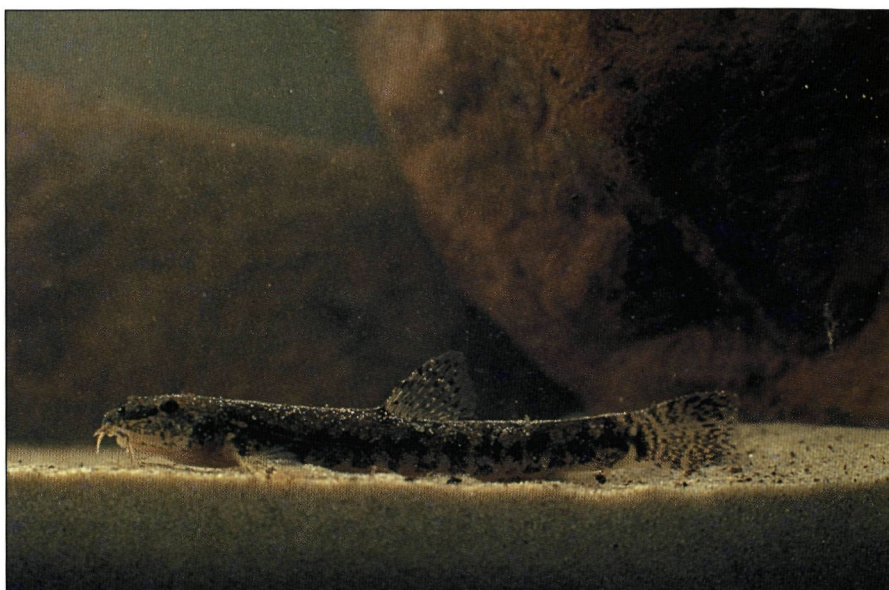
De Ijskelder van de Sint-Adriaansabdij

Vleermuizen, de enige vliegende zoogdieren in ons land, worden met de dag zeldzamer. Om deze nuttige dieren in hun behoeften tegemoet te komen, restaureerde onze afdeling de ijskelder van de abdij. De plannen bestonden reeds in 1984 en werden van overheidswege goedgekeurd. De praktische verwerking van het dossier en de uitvoering van de werken werden pas in augustus 1989 voltooid. Sindsdien is Geraardsbergen een historische bezienswaardigheid en een winterverblijf voor vleermuizen rijker. De Ijskelder wordt door onze Wielewaalafdeling gehuurd voor een periode van 9 jaar, beginnende op 01-01-1990. Na deze termijn zal de huur voor eenzelfde periode worden verlengd.

Van buiten gezien lijkt de ijskelder op een uit de kluiten gewassen molshoop. Binnenin is een bakstenen ruimte uitgewerkt met de vorm van een ei. Je kan er via een trap in afdalen. De kelder steekt voor een groot deel boven het grondoppervlak.

Bovenop de bakstenen mantel is een dikke laag aarde aangebracht waarop bomen groeien. Aarde en bomen zorgen ervoor dat zelfs in de heetste zomers de koelte binnenin de kelder bewaard blijft.

Toen de Benedictijner-paters de abdij bewoonden, bestonden er nog geen

Bermpje

foto: Chr. Onkelinx

koelkasten. In de winter hakten ze uit de nabijgelegen vijver ijschotsen die ze in de kelder opstapelden. Van het ijs, dat slechts langzaam wegsmolte, bleef in de zomer nog voldoende over om levensmiddelen koel te houden.

De eerste ingang van de kelder lag langs de kant van het voetbalstadion. Via een sas kwam men de kelder binnen. Dit belette dat koude (of in de zomer warme) lucht de kelder binnestroomde. Nu is het sas langs buiten dichtgemetseld en langs binnen van een muurtje en een paneel voorzien. Vleermuizen kunnen het gebruiken in de tussenseizoenen.

Het oude sas werd nagebootst in de recentere ingang door twee deuren en een dak erboven. Langs een trap kom je langs het vernieuwde sas de kelder binnen.

Eénmaal per jaar controleert de vleermuizen-werkgroep van Oost-Vlaanderen de ijskelders van de streek. Sinds 1992 leverde de inventarisatie van onze ijskelder de aanwezigheid van de Baardvleermuis op. Andere soorten zullen zeer waarschijnlijk volgen en in aantal toenemen.

Voornaamste punten uit het verslag van de vergadering van de raad van bestuur, gehouden te Turnhout op woensdag 29 december 1993

- Eugène Wellens neemt ontslag als afgevaardigde voor Limburg. Jaco Vangronsveld, uit afdeling Zuid-Limburg, wordt aangesteld als

plaatsvervanger tot aan de raad van deelgenoten op 20 februari 1994.

- Afdeling Vaartland is gestart in de gemeente Willebroek.
- Sylvain Verbruggen, Flierke 73, 2870 Puurs, wordt de nieuwe voorzitter van WA Klein-Brabant. De raad van bestuur dankt Karel Daelemans voor zijn jarenlange inzet als voorzitter.
- WA Leuven krijgt een nieuwe afdelingsstart.
- De Wielewaal schreef een brief aan de Procureur te Mechelen i.v.m. een jachtovertreding te Bornem.
- De Wielewaal schreef een brief naar minister J. Sauwens voor de rangschikking van de Meersen aan de Moervaart in WA Land van Waas-Zuid.
- In het Grindfonds wordt De Wielewaal vertegenwoordigd door Marc Stevens en Fons Van den Bruneel.
- Een dankbrief werd verstuurd naar de Turnhoutse JNM-afdeling Taxandria voor hun storting van 150.000 F voor het Kempens Reservatenfonds.
- De Wielewaal vroeg de militaire overheid om toelating tot uitvoeren van beheerswerken op het militair domein Tienenheide te Turnhout, waar struweelvorming een populatie van het Gentiaanblauwtje bedreigt.
- Twee Wielewaalreservaten zijn voor erkenning gunstig geadviseerd op de Hoge Raad voor Natuurbehoud: De Goren te Heist-op-den-Berg en De Bonte Klepper te Rijkevorsel.
- Voor de Dag van de Aarde 1994

Hayesbos

foto: K. Grolus

- stelt de raad van bestuur een Vogelkijkdag voor tijdens het weekend van 23 en 24 april. De inrichting wordt overgelaten aan de afdelingen.
- De tweede natuurkijkdag van 7 november 1993 kende minder succes dan de eerste in mei 1992. In 1994 komt er geen natuurkijkdag, maar in de lente 1995 wordt een derde editie gepland.
 - Voor VLOS 5 waren er 252 inschrijvingen, dus weerom een succes. Het thema van VLOS 6 is de uitwerking van projecten voor vogelonderzoek. Kandidaat-sprekers van De Wielewaal dienen zich op te geven aan H. Franckx.
 - De raad van bestuur besliste dat de afdelingen zelf moeten instaan voor het onderhoud van de administratieve formaliteiten voor het beheersmaterieel.
 - De Wielewaal schreef een brief aan minister De Batselier met het verzoek de betrokkenen meer inlichtingen te geven over de Groene Hoofdstructuur Vlaanderen.
 - Einde 1993 zal De Wielewaal 106 ha natuurgebied aangekocht hebben. Het totaal aankoopbedrag bedraagt 42,1 miljoen.
 - Niettegenstaande de verrijking van het grondbezit blijft de financiële toestand gezond.
 - Minister Sauwens heeft De Liereman te Oud-Turnhout geherklasseerd. Het betreft het huidig reservaat plus een nieuw derde van de oppervlakte.
 - Leefmilieu Tongeren schonk

300.000 F aan WA Zuid-Limburg. Een dankbrief werd gestuurd.

- De Wielewaal stuurde een aanklacht tegen een jachtmisdrijf in het reservaat Trimpontbos te Everbeek.
- WWF steunt twee Wielewaal-aankoopprojecten in 1994 met 500.000 F voor het Bos te Enamen en 250.000 F voor de Dommelvallei.

H. Franckx

Zondag 17 april 1994 Afscheidshuldiging H. Franckx

De raad van beheer, personeel en leden van De Wielewaal bieden erevoorzitter H. Franckx en zijn echtgenote mevr. C. Cocquyt een feestelijke viering aan als dank voor meer dan een kwart eeuw belangeloze inzet voor de vereniging.

Wij nodigen alle Wielewalers uit om deel te nemen aan deze feestelijke huldiging.

PROGRAMMA:

12-13 u.: ontvangst met aperitief.

Na het welkomstwoord van voorzitter L. Meul wordt u uitgenodigd aan de feestdis.

Menu:

Bladerdeegje met fijne groentjes en saffraansaus

Ossestaartsoep

Kalfslapje "Escoffier"

IJsroom Caprice

Koffie

Tijdens de maaltijd halen twee gast-sprekers herinneringen op aan hun belevenissen met H. Franckx.

Hoogtepunt van de namiddag wordt de bekendmaking door penningmeester L. Van Gompel van alle details over het nieuw opgerichte "Fonds H. Franckx".

Toespraak door erevoorzitter H. Franckx.

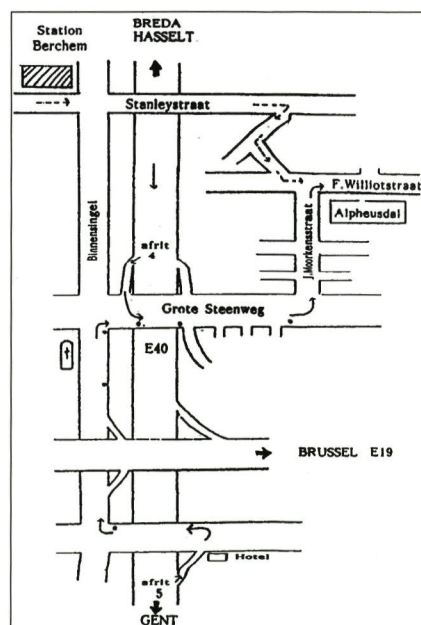
Einde rond 17 uur.

Wie met ons wil meevieren, stort voor 31 maart 1994 850 F. per persoon op rekening nr. 230-0524745-92 met vermelding "H. Franckx". Om alle vergissingen te vermijden, gelieve men zijn deelname ook telefonisch te bevestigen aan het Wielewaalsecretariaat op het nummer 014/41 22 52.

Eenieder die H. Franckx een bedankings- of felicitatiekaart wil zenden, wordt verzocht deze vooraf te sturen aan het secretariaat Graatakker 11 te 2300 Turnhout. Alle binnengekomen kaarten worden gebundeld in een Guldenboek dat aan de erevoorzitter zal aangeboden worden. Ook tijdens de afscheidshuldiging is er mogelijkheid om een persoonlijk bericht te noteren voor het Guldenboek.

Wij verzoeken de deelnemers aan de afscheidshuldiging die een geschenk willen aanbieden om dit te doen in de vorm van een bijdrage aan het "Fonds H. Franckx".

De afscheidshuldiging heeft plaats in "Feestzalen Alpheusdal", Filip Williotstraat 22 te 2600 Berchem (zie kaartje). Tel. 03/230.47.14.

• Komende vanuit richting Hasselt of Breda:

Op E17 (ring rond Antwerpen), afrit 4 (Berchem); op het einde van de afrit naar links; aan de tweede verkeerslichten naar links; dan derde straat rechts.

• Komende vanuit richting Gent:

Op E17 (ring rond Antwerpen), afrit 5 (Berchem-Wilrijk); op het einde van de afrit naar links; aan de eerste verkeerslichten naar rechts; tunnel onderdoor; aan de tweede lichten naar rechts; aan de derde lichten links; dan derde straat rechts.

• Komende vanuit richting Brussel (E19):

In tunnel richting centrum, dan naar rechts richting Berchem, aan de tweede verkeerslichten naar rechts, aan de derde lichten links; dan derde straat rechts.

• Openbaar vervoer:

Trein tot station Berchem en neem de uitgang achterkant. Bus nr. 9 vertrekt aan station Berchem en heeft een halte aan Alpheusdal. Te voet (± 15 min.) - zie plannetje.

Een origineel afscheidsgeschenk "Fonds H. Franckx"

Als blijvende herinnering en dank voor 7 jaar ondervoorzitterschap en 18 jaar voorzitterschap van De Wielewaal wordt het "Fonds H. Franckx" opgericht. Met de gelden uit dit fonds wordt telkenjare een geldprijs toegekend aan een verdienstelijke afdeling van De Wielewaal.

Een jury onder voorzitterschap van H. Franckx duidt de winnende afdeling aan. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt. Afdelingen van De Wielewaal en indi-

viduele leden die willen bijdragen aan de oprichting van dit fonds kunnen hun gift storten op rekeningnummer 001-2154926-50 van De Wielewaal, 2300 Turnhout, met vermelding "Fonds H. Franckx". Giften vanaf 1000 fr. geven recht op een fiscaal attest.

De namen van de donateurs worden enkel bekend gemaakt aan H. Franckx (tenzij u anoniem wenst te blijven). U ontvangt dan een persoonlijke bedanking.

Deze informatie is wat vaag vindt U? Nieuwsgierig naar meer details? Als u op 17 april aanwezig bent op de afscheidshuldiging weet u er alles van!

Subsidiereglement voor het onderhoud en de aanplant van knotwilgen in de gemeente Schelle

Op maandag 23/1/1994 werd door de Schelse gemeenteraad het subsidiereglement voor de aanplant en het onderhoud van knotwilgen goedgekeurd. Dit reglement, opgesteld door Wielewaalafdeling Rupelstreek en voorgesteld in de milieuraad door Erik De Keersmaecker en Francis Mertens, bestuursleden Wielewaal Rupelstreek, heeft tot doel de knotwilg in eer te herstellen. Uitgezonderd de Rupelschorren en de Vlietvallei worden de natuurwaarden in Schelle gekenmerkt door agricultuurlijke landschappen, d.w.z. overwegend door menselijke invloed gevormde landschappen, voornamelijk landbouw, waar echter nog lijn- en puntvormige elementen voorkomen; vooral knotwilgenrijen, in

mindere mate houtkanten, poelen en geriefhoutbosjes.

De moderne landbouwer ervaart zulke landschapselementen als hinderlijk. De knotwilgen werden de laatste tientallen jaren slecht onderhouden, zodat ze onder het gewicht van hun takken doormidden splijten of omwaaien bij hevige rukwinden.

Via dit subsidiereglement willen we landbouwers en eigenaars van gronden die beantwoorden aan de gestelde voorwaarden ertoe aanzetten om hun knotwilgen te onderhouden en er zelfs nieuwe aan te planten.

Het reglement is een variant van bestaande subsidiereglementen die betrekking hebben op de betoelaging van het onderhoud en de aanplant van hagen en houtkanten. Dit heeft uitsluitend betrekking op knotwilgen. Tevens kunnen verenigingen (vb.

Wielewaalafdelingen e.a.) en jeugdbewegingen mits akkoord van de eigenaars eveneens in aanmerking komen voor de subsidie.

De toelage bedraagt 500 F. voor het knotten en 100 F. voor de aanplant van een boom (poot). De maximale toelage per aanvrager bedraagt 7500 F. Voor 1994 is 30.000 F. in de begroting voorzien.

Zaak is nu ervoor te zorgen dat het niet bij een papieren reglement blijft, dit betekent dat dat we letterlijk de boer opmoeten.

Wie interesse heeft voor dit subsidiereglement kan contact opnemen met:

Wielewaal Rupelstreek, p/a Erik De Keersmaecker, Peter Benoîtplein 18, 2627 Schelle, Tel. (03) 887 13 72.

De v.z.w. Jeugdbond voor Natuurstudie en milieubescherming (JNM) zoekt voor de ondersteuning van haar werking een

GEDETACHEERDE LEERKRACHT (M/V)

voor terbeschikkingstelling vanaf 1 september 1994

Taken (in samenspraak met de verantwoordelijke bestuursleden/vrijwilligers)

- Kadervorming en begeleiding van personen met een verantwoordelijke functie in de JNM, i.h.b. pedagogische organisatie van kadervormingsactiviteiten en ondersteuning van de JNM-piepwerking;
- Technische begeleiding en advies;
- Natuurhistorische begeleiding;
- Begeleiding inzake natuurbehoud en milieubescherming;
- Ondersteuning van promotionele activiteiten;
- Opvolging van dossiers in het kader van eigen taken.

Wettelijke en andere vereisten

- Leeftijd: min. 25 en max. 36 jaar (in de loop van 1994);
- Vaste benoeming als leerkracht;
- In de mogelijkheid voor terbeschikkingstelling gedurende min. 4 jaar;
- Positieve houding t.o.v. de doelstellingen en aard van de vereniging;
- Zelfstandig kunnen werken.

Geïnteresseerden kunnen tijdens de werkuren het secretariaat te Gent contacteren om meer info over de vereniging te bekomen (09/223 47 81). Sollicitatiebrieven met C.V. van gemotiveerde kandidaten worden vóór eind februari 1994 verwacht op het volgende adres: JNM-Bondssecretaris, p/a Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent.

VAN AALSCHOLVER TOT ZEIS

Dankzij Natura Belgica en Stichting Leefmilieu/KB: 3 miljoen F voor nieuw werkmaterieel voor het natuurbeheer

Reeds sinds 1971 geeft de Stichting Leefmilieu vzw, werkend onder auspiciën en met de steun van de Kredietbank, een forse morele en financiële spoorslag aan het vrijwillige natuurbeheer in Vlaanderen. Dankzij haar jaarlijks terugkerende 'Jeugdactie Natuurbeheer en Landschapszorg' werden in Vlaanderen vele hectaren waardevol natuurspatrimonium niet alleen bewaard voor de toekomst, maar nam ook de soortenrijkdom in veel biotopen door een adequaat beheer toe. Bovendien werden door deze Jeugdactie duizenden jongeren gemotiveerd om bedachtzaam om te gaan met natuur en milieu.

Door de subsidies verleend in het kader van deze Jeugdactie konden de beheerders van reservaten en waardevolle landschappen tevens een basisdepot van 'klein werkmaterieel' aanleggen, dat rechtstreeks in de betrokken natuurgebieden kan worden ingezet bij de beheerswerken.

Door de uitbreiding van het aantal, de oppervlakte en de aard van waardevolle natuurgebieden en reservaten deed de vraag naar 'groot werkmaterieel' zich meer en meer gevoelen: professionele maaibalken, bosmaaiers, motorzagen, dommekrachten,...

De Stichting Leefmilieu stimuleerde dan ook enkele jaren geleden de op-

richting van regionale 'groot materieeldepots', waar groot werkmaterieel wordt aangekocht, gecentraliseerd en onderhouden, en van waaruit dit materieel wordt uitgeleend en gebruikt voor beheerswerken in de regio.

Door de inhaalbeweging in terreinaankopen door de natuurbehoudsverenigingen - mogelijk gemaakt door het huidige gunstige natuurbehoudbeleid van de Vlaamse overheid - en de groeiende eigen inspanningen van deze verenigingen, is het aantal te beheren natuurreservaten en -terreinen de jongste tijd gelukkig sterk vergroot en was er dringend behoefte aan een uitbreiding van het aantal (groot)materieeldepots en aan vernieuwing van de bestaande.

De vzw Natura Belgica, die door de Kredietbank werd gekozen om haar Spaartombola te organiseren, besliste de opbrengst van deze tombola - een bedrag van 3 miljoen F - toe te kennen aan de Stichting Leefmilieu ter ondersteuning van haar natuurbehoudsinitiatieven. De Stichting Leefmilieu stelt op haar beurt dit bedrag integraal ter beschikking van de vzw Natuurreservaten en van de vzw De Wielewaal, de twee belangrijkste terreinbeherende natuurbehoudsverenigingen in Vlaanderen, voor de verdere uitbouw en/of vernieuwing van hun '(groot)materieeldepots'. Bij de verdeling werd een zo groot mogelijke regionale/provinciale spreiding nagestreefd en kregen ook een aantal kleine materieeldepots - in functie van nieuw verworven natuurgebieden - aandacht.

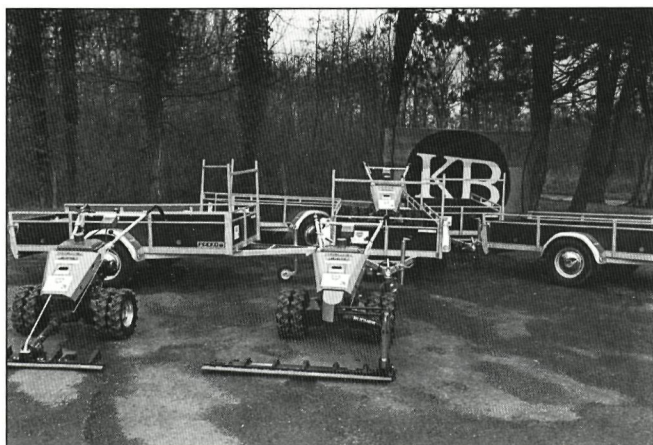
Op 24 januari 1994 werd in het natuurreservaat 'Het Torfbroek' te Berg-Kamphenhout dit 'nieuwe materieel voor het natuurbeheer' onder grote belangstelling voorgesteld, overhandigd én ... gedemonstreerd.

Het betreft o.m.

- 5 professionele maaibalken (met toebehoren) en een bijpassende aanhangwagen (voor het transport);
- 1 schijfmaaiër op zelftrekkende wielen;
- 10 professionele bosmaaiers (met oor- en gelaatsbescherming);
- 8 professionele motorzagen (met katalysator, veiligheidshelmen en oorbeschermers);
- een lichte tweedehands tractor;
- 2 (tweedehandse) hooikarren;
- 1 (tweedehandse) kuipkar;
- 3 motor-grondboren;
- 1 vuilwaterpomp;
- 3 dommekrachten (handlieren), zwaar type;
- divers klein(er) materiaal (zeisen, hooirijven, hooivorken, mesthaken, mestvorken, beugelzagen, snoeitang, bijlen, harken, spaden, riekens, kapmessen, takkezaag en takkeschaar, zware hamer, grondboren...).

Het materieel zal verdeeld worden over niet minder dan 17 '(groot)materieeldepots':

- In de provincie Antwerpen: depots van Mechelen, Turnhout, Antwerpse Kempen, Griesbroek, Klein-Brabant, Lier, Nete en Aa, Netevallei;
- In de provincie Brabant: depot van West-Brabant;

Spierbroek, Bornem

foto: K. Grolus

- In de provincie Limburg: depot van Zuid-Limburg;
- In de provincie Oost-Vlaanderen: depots van Land van Waas, de Rietbeemd (Geraardsbergen), 's Heerenbosch, Noord-Oost-Vlaanderen, Honegem, Vlaamse Ardennen.
- In de provincie West-Vlaanderen: depot van Zuid-West-Vlaanderen.

De Stichting Leefmilieu en de Kredietbank, samen met de vzw Natura Belgica, hopen van harte dat het verdeelde werkmaterieel uiteindelijk mag bijdragen tot een leefbaarder en 'groener' Vlaanderen.

Overigens organiseert de Stichting Leefmilieu ook in 1994 een nieuwe 'Jeugdactie Natuurbeheer en Landschapszorg'. Informatie daarover

kan steeds worden ingewonnen op haar adres: Kipdorp 11, 2000 Antwerpen, tel. 03/231 64 48 - fax 03/232 63 98.

Uitbreiding Wielewaal-reservatenpatrimonium in 1993

Zoals reeds aangekondigd in het januarinummer geven we hierbij een overzicht van de reservataankopen die vorig jaar konden gerealiseerd worden.

ha a ca

Antwerpen:	
- Bersegemheide - Lille*	50 00
- Brakeleer - Arendonk	3 19 96
- Drintjen Queten - Kasterlee	64 70
- Griesbroek - Balen	1 19 40
- Hoge Mierdse Heide - Oud-Turnhout	1 98 00
- Hooiput - Arendonk*	9 73 01
- Korhaan - Arendonk	24 58
- Laenenbemd - Puurs	1 74 25
- Neerhelst - Geel	41 80
- Olens Gebroekt - Herentals*	18 46
- Planterij - Bornem	31 35
- Spierbroeck - Bornem	2 64 03
- Vallei v.d. Grote Nete - Heist o.d. Berg	2 14 35
- Vlasrootput De Kluys - Bornem*	9 05
- Winkelsbroek - Turnhout	5 50 30
- Zammelsbroek - Geel	3 11 70
- Zegge - Geel*	98 82

Steenberg, Brakel

foto: K. Grolus

- Zuurbemke - Mechelen	50 27
Totaal:	35 14 03

Limburg:

- Dommelvallei - Hechtel - Eksel	7 03 22
- Kevie - Tongeren	22 39 40
- Sint-Maartensheide - Bree	9 68 60
Totaal:	39 11 22

Oost-Vlaanderen:

- Boskant - Wetteren*	2 13 50
- Boterhoek - Brakel*	71 18
- Broeckhaan - Brakel*	40 10
- Doornbosbeekvallei - Brakel*	86 10
- Hayesbos - Brakel*	4 06 40
- Honegem - Erpe-Mere	74 32

- Jansveld - Brakel*	1 84 09
- Langemeersen - Wortegem-Petegem	1 21 30
- Molenpad - Haaltert*	24 80
- Munkbosbeekvallei - Zottegem*	1 68 52
- Peeter Bulck - Zingem*	25 69
- Putten - Merelbeke	3 49 57
- Rietbeemd - Geraardsbergen	87 10
- Schoonboeke - Ronse	37 70
- Steenberg-Brakel*	4 66 50
- Trimontbos - Brakel	2 81 97
- Uilenbroek - Lierde*	3 07 71
- Vlassenbroekse polder - Dendermonde	23 70
- Wymiere - Maarkedal*	31 70
Totaal:	30 01 95

West-Vlaanderen:

- Zwaanhoek - Oudenburg*	92 49
Totaal:	92 49

Voor de vier provincies samen betekent dit 105 ha 19 a 69 ca. De met een * aangeduide kopen betreffen nieuw opgestarte projecten, de andere zijn uitbreidingen van reeds bestaande natuurreservaten.

Hartelijk dank aan alle leden die door financiële of andere steun hieraan meegeholpen hebben.

Goed om te weten

Boek over 25 jaar v.z.w. Durme

De regionale vereniging voor natuur- en milieubeheer v.z.w. Durme bestaat dit jaar 25 jaar. Gedurende dit feestjaar organiseert de vereniging een reeks speciale activiteiten. Een eerste is de publicatie van een boek over 25 jaar regionale natuur- en milieuzorg door v.z.w. Durme. Het is geschreven en samengesteld door André Verstraeten, mede-stichter van de vereniging. Lieve Grauls, algemeen secretaris van de koepelorganisatie Bond Beter Leefmilieu, schreef het voorwoord.

In dit boek wordt de stichting van de v.z.w. Durme beschreven, gesitueerd binnen de toenmalige Wase en Vlaamse natuur- en milieubeschermingsbeweging. Het was de bedoeling om de meer en meer bedreigde natuur actiever te beschermen en verdedigen, o.a. door het beheer van reservaten, acties tegen natuurschendingen en het opbouwen van een natuureducatieve werking.

Het belangrijkste deel van dit boek is een beknopte beschrijving van de lange termijnprojecten van die voor

bij 25 jaar. Hier komen achtereenvolgens aan bod: het Molsbroekreservaat met bezoekerscentrum, de Buylaers, de Daknamse meersen, de Scheldemeersen te Zele-Berlare, de Bronbosjes te Waasmunster, Berlare-broek en Donkmeer: het beheer van 130 ha ecologisch waardevol natuurreservaat, de beveiliging van natuur en landschap door acties en constructieve voorstellen, de diverse ingestelde wettelijke procedures, de ruilverkaveling, de actie SOS-Durme voor zuiver Durmewater, de aandacht voor monumenten, stads- en dorpsgezichten, de natuureducatieve initiatieven en publikaties, de tijdschriften en infobladen, de gepubliceerde 26 ornithologische jaarverslagen "Avifauna van de Durmevallei", de milieumediaattheek te Waasmunster, het natuurbeheer door jongerengroepen met steun van Stichting Leefmilieu, de organisatie van de inzet van vrijwilligers en personeel, de eigenheid van de verschillende gemeentelijke afdelingen, de ontwikkeling van een eigen secretariaat en materiaaldepot nodig voor het uitvoeren van het natuurbeheer, een overzicht

van financiële uitbouw, de samenwerking met andere verenigingen en afgevaardigden in adviesraden.

Het grootste deel van dit boek wordt gevormd door een selectie uit de persknipsels, foto's, affiches en folders uit het archief van de v.z.w. Durme. Deze zijn chronologisch geordend, zodat een overzicht ontstaat over bepaalde accentverschuivingen en de geëvolueerde sfeer door de jaren heen.

Met deze publikatie over het verleden heeft de v.z.w. Durme een duidelijke bedoeling voor de toekomst. Hopelijk zullen sommige lokale besturen met meer aandacht en respect de natuur- en milieuvorstellen behandelen. Voor het brede publiek en het toenemend aantal jonge medewerkers biedt het boek gebundelde informatie, die soms totaal onbekend of slechts een vage herinnering was geworden. Op die manier wordt ook de generatiewisseling en -opvolging degelijker verzorgd. Tal van projecten vormen immers een blijvende opdracht, ook in de verre toekomst.

Het boek "v.z.w. Durme 25

jaar regionale natuur- en milieuzorg 1969-1994" door André Verstraeten, telt 363 bladzijden en kost 600 F. als het afgehaald wordt in het Bezoekerscentrum Molsbroek te Lokeren. Dit is geopend elke zondag van 14 tot 17 uur. Het boek wordt eveneens verzonden na storting van 700 F. (verzending en administratiekosten inbegrepen) op rekening nummer 001-2299900-09 van v.z.w. Durme te Lokeren.

Een tentoonstelling over hetzelfde onderwerp: "25 jaar v.z.w. Durme" is tot 30.11.'94 te zien in het bezoekerscentrum Molsbroek.

41ste Nationale Natuurbeschermingsdag

In samenwerking met het Brusselse Gemeenschappelijk Front van Natuurbehoudsverenigingen, organiseert het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming op zondag 5 juni 1994 de 41ste Nationale Natuurbeschermingsdag in het Brusselse.

De dag valt ditmaal samen

met de Vijf Valleien-natuurrallye en het thema luidt "Natuur en Stad". De plaats van bijeenkomst en een gedetailleerd programma worden eerlang bekend gemaakt. Het excursie-aanbod zal echter alleszins geleide bezoeken behelzen aan:

- Het Hof der Mussen te Sint-Lambrechts-Woluwe met zijn typische wetlandflora, als natuurreservaat beheerd door de M.K.B.O.;
- Het Vorsterieplateau te Bosvoorde aan de rand van het Zoniënbos, met een grote verscheidenheid aan vegetatiegemeenschappen en bekend als trekvogel-pleisterplaats. Jammer genoeg is dit gebied nog steeds niet beschermd!
- Het Engelandplateau te Ukkel, waarvan de rangschikking in behandeling is en het Gewestelijk Natuurreservaat

Kriekenput-Kinsendaal, een bebost moerasbiotoop met een interessante vegetatie en avifauna.

- De landelijke zone van Neerpede-Anderlecht, met typische Breugel-landschappen, bedreigd door achterhaalde urbanisatieprojecten.

Het educatief en cultureel belang van deze semi-natuurlijke randstadsgebieden zal ruim toegelicht worden, evenals de noodzaak tot het bewaren van de verrassende verscheidenheid aan plante- en diersoorten die men zelfs vandaag de dag nog in het Brusselse aantreft.

Studiedag Stichting Omer Wattez

Landschapsvriendelijke en kleinschalige WATERZUIVERING IN HET LANDELIJK GEBIED

Bruikbaar voor:

- Dorpskernen en kleine woongemeenschappen
- KMO's
- Landbouwbedrijven
- Particulieren

Datum: zaterdag 12 maart 1994

Plaats: Hotel "De Zalm", Hoogstraat 4, 9700 Oudenaarde

Programma:
Voormiddag (09 tot 12 uur): Verschillende technieken van waterzuivering voor de bovenvernoemde doelgroepen
Middagmaal (facultatief)
Namiddag (14 tot 18 uur)
Bezoek aan twee waterzuiveringsinstallaties

Kostprijs:
Studiedag + middagmaal: 950 F

Studiedag zonder middagmaal: 350 F

Enkel syllabus: 200 F

Voor verdere informatie en

voor het inschrijven (tot 5 maart '94) kan U terecht op de Stichting Omer Wattez, Kattestraat 23 te 9700 Oudenaarde, tel. en fax 055/31 80 91 tijdens de kantooruren!).

Het inschrijvingsgeld kan ook gestort worden op rekeningnummer 700-0081236-91 met vermelding van gekozen formule.

DE WIELEWAAL WERFT AAN:

EEN BELEIDSMEDEWERKER (M/V)

Uw profiel:

- U heeft een diploma hoger of universitair onderwijs, bij voorkeur lic. in de biologie of ingenieur in de landbouwwetenschappen. Liefst volgde u een bijkomende opleiding Milieukunde.
- U heeft een goede natuurhistorische kennis.
- U heeft zin voor initiatief en kan zelfstandig werken.
- U beschikt over vlotte mondelinge en schriftelijke communicatieve vaardigheden.
- U bent niet ouder dan 30 jaar.
- U woont in Turnhout of ruime omgeving.
- U bent lid van De Wielewaal of JNM.

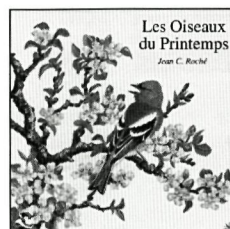
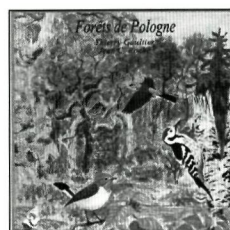
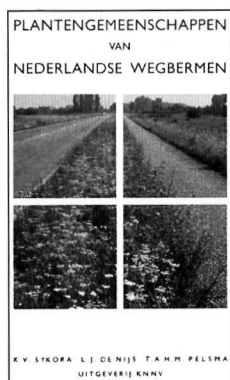
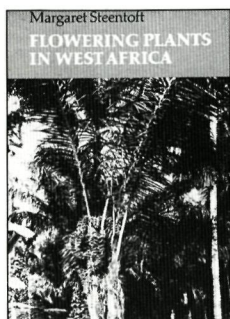
Uw functie:

- U geeft vorm aan het beleidsadviserend werk van de vereniging. Hiertoe doet u studiewerk, neemt u regelmatig deel aan vergaderingen (ook 's avonds) en stelt u rapporten op.
- Na een inwerkperiode vertegenwoordigt u De Wielewaal in de MINA-raad.
- U zorgt mee voor de doorstroming van informatie aan onze leden betreffende natuur- en milieubeleid.
- U coördineert en ondersteunt de beleidsadvisering door onze leden in bekkencomités, gemeentelijke milieuraden, wildbeheerseenheden, adviescommissies bosreservaten enz.

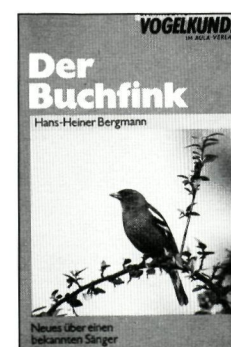
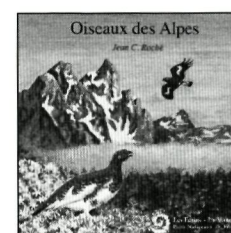
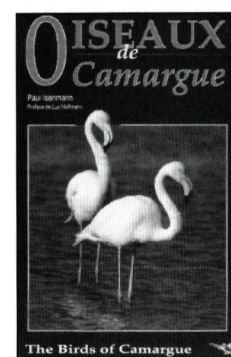
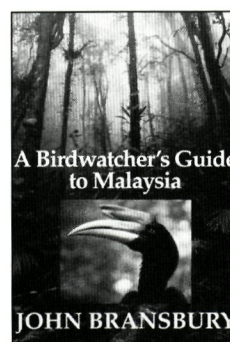
Kandidaten sturen hun sollicitatiebrief met c.v. vóór 15 maart naar de voorzitter L. Meul, De Blokken 7 te 2360 Oud-Turnhout.

BOEKHANDEL

Nieuwe uitgaven

- Bransbury J., 1993. A Birdwatcher's guide to Malaysia. Waymark Publ. 282 blz., 890 F
- Isenmann P., 1993. Oiseaux de Camargue. Brunoy, S.E.O., 158 blz., 895 F
- Forrester B., 1993. Birding Brazil, A check-list and Site Guide. Privé-uitgave. 254 blz., 1.350 F.
- Gibbons D.W., a.o., 1993. The New Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland: 1988-1991. London, T & AD Poyser, 520 blz., 2.695 F
- Nieuwe CD's:
 - Fôrets de Pologne
 - Les Oiseaux du Printemps
 - Oiseaux des Alpes
- Davies N.B., 1992. Dunnock Behaviour and social evolution. Oxford University Press, 272 blz., 995 F
- Klee O., 1993, Wasser Untersuchen. Heidelberg, Quelle & Meyer Verlag. 245 blz., 895 F
- Michel C., 1992. Birds of Mauritius. Mauritius, Editions de l'Océan Indien, 46 blz. 960 F
- Shirihai H., 1993. Birdwatching in the Desert of Israel. Tel Aviv, Israel Ornithological Center, 68 blz., 890 F
- Erritzoe J. 1993. The Birds of CITES, and how to identify them. Cambridge, The Lutterworth Press, 2.395 F
- Sykora K.V., e.a., 1993. Plantengemeenschappen van Nederlandse wegbermen. Utrecht, K.N.N.V., 280 blz., 1050 F
- Bergmann H.H., 1993. Der Buchfink. Wiesbaden, Aula-Verlag. 142 blz., 860 F
- Steentoft M., 1988. Flowering plants in West Africa, Cambridge University Press, 345 blz., 3.890 F
- Lenders H.J.R., e.a., Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Nijmegen, Ravon, 80 blz., 330 F
- Hume R. Europese vogels in hun biotoop. Het Spectrum, 240 blz., 895 F
- Kuchlein JH., 1993. De kleine vlinders, handboek voor de faunistiek van de Nederlandse microlepidoptera. Wageningen, Pudoc, 715 blz. 3.290 F
- Berten R., 1993. Limburgse plantenatlas. Hasselt, Lisec, 2.000 F

WWF

WERELDWIJD

WWF
(World Wide Fund
for Nature)
Waterloosteenweg 608
1060 BRUSSEL
Tel. 02/347 30 30

foto: B. Odeur

De Kevie

eigen "educatief reservaat" aan, een soort openluchtlaboratorium binnen de school.

WWF lanceert ook regelmatig sensibilisatiecampagnes die zich tot het grote publiek richten. De "Dolphin safe" campagne tegen het gebruik van niet-selectieve tonijnvangstmethoden, de campagne rond de bescherming van de Noordzee, de bossencampagne rond het verstandig gebruik van hout uit duurzaam beheerde bossen, de campagne rond de lancering van milieuvriendelijke bussen op aardgas... Teveel om op te noemen!

Maar dat kan WWF enkel dankzij de steun van zijn 300.000 trouwe sympathisanten in België, en zijn meer dan 5 miljoen leden wereldwijd. Hoe meer steun, hoe meer werk WWF kan verzetten, ten bate van de natuur, het milieu en... onze kinderen en kleinkinderen!

Steunt U ons ook?

WWF, in 1961 in het leven geroepen, is op enkele decennia tijd uitgegroeid tot één van de grootste internationale organisaties voor natuurbehoud ter wereld. Als logo dient de Reuzenpanda, die in zowat de ganse wereld een levend symbool voor natuurbehoud geworden is. Sinds 1990 zijn de doelstellingen van de organisatie uitgebreid en worden ook acties opgezet om milieuproblemen aan te pakken.

Op wereldvlak besteedde WWF reeds meer dan 7 miljard frank aan de realisatie van zo'n 5000 projecten in meer dan 100 landen. In België is WWF sinds 1966 actief. Zo worden o.a. scholen en leerkrachten begeleid aan de hand van educatieve dossiers en gebruiksklare langetermijnprojecten. Heel wat scholen legden reeds een

foto: L. Cuylaerts

Daarenboven schenkt WWF traditiegetrouw elk jaar een deel van zijn budget aan verschillende organisaties, die zich actief inzetten voor de aankoop en het beheer van waardevolle natuurgebieden. Zo werden bv. de laatste 5 jaar meer dan 20 aankoopprojecten van De Wielewaal gesteund, voor een bedrag van ongeveer 7.500.000 F.

De Hoge Mierdse Hei

